

A photograph of a young couple from behind, embracing. The man is on the right, wearing a dark quilted jacket, pointing towards a multi-story building in the background. The woman is on the left, wearing a grey knit sweater, with her hair in a braid. The background shows a city street with buildings and greenery.

Årsrapport 2016

Lån & Spar Bank A/S
CVR-nr. 13 53 85 30

lån & spar

din personlige bank

Indhold

Til vores aktionærer	1
Hoved- og nøgletal 2012-2016	2
Ledelsesberetning	3-22
Strategi, vision og mission	9
Lån & Spar Aktionæren	10
Fondsbørsmeddelelser og finanskalender	10
Regnskabsberetning.....	11-15
Risikostyring	16
Corporate Social Responsibility	17
Corporate Governance	18-19
Ledelse	20-21
Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsafleggelsen	22
Regnskab	23-71
Ledelsespåtegning	73
Revisorerklæringer.....	74-78
Repræsentantskab	79
Lokalråd	80-81
Loyalitetsbanker	83
Rådgivningscentre	84-85

Til vores aktionærer

Med denne årsrapport er det endnu en gang tid til at gøre status for banken. Det har de seneste mange år været en fortælling om vækst og gode resultater, og det er bestemt også kendetegnende for denne status for 2016.

Ved indgangen til året vidste vi, at det lave renteniveau ville fortsætte med at udfordre os. Efter et år med et ekstraordinært højt aktivitetsniveau, var forventningen til 2016 naturligt mere afdæmpet. Vi havde dog en forventning om, at kundetilgangen ville fortsætte.

Det blev da også endnu et år med stor tilgang af privatkunder, som har samlet deres bankforretninger hos os. Vi har nu rundet 62.000 helkunder, og potentialet er stadig stort. Vi kan samtidig glæde os over kundetilgang i vores svenske filial, erhvervsafdelingen og kapitalforvaltningsafdelingen.

Aktiviteten udviklede sig bedre end forventet. Det gælder særligt inden for boligfinansiering, men også investeringsområdet har bidraget til aktiviteten.

Den positive kundeudvikling og aktivitetsniveauet kan ses på bankens indtjening. Basisindtjeningen før nedskrivninger nåede 198,5 mio. kr. Det er meget tæt på den strategiske målsætning i Plan 218 om en basisindtjening før nedskrivninger på 200 mio. kr. senest i 2018. Årets resultat udgør

138,9 mio. kr. og forrenter egenkapitalen med 12,2 %. Det er et historisk godt resultat for banken.

I forhold til den strategiske målsætning for kundetilfredshed og antal kundemøder er vi længere fra mål. Målet for kundetilfredshed er en C7 score på 30 % senest i 2018. I kundetilfredshedsundersøgelsen for 2016 opnåede vi en C7 score på 21 %, hvilket indbragte en flot 2. plads i banksektoren.

Målsætningen for antal kundemøder er 4 kundemøder pr. rådgiver pr. dag. Her har vi det seneste år opnået en lille fremgang og er oppe på gennemsnitligt 2,6 møder. Vores it-udvikling er fokuseret på automatisering og digitalisering af processer, som kan frigøre tid til rådgivning af kunder. Vi har allerede frigjort 130.000 timer og forventer at kunne nå over 200.000 timer ved udgangen af 2018.

Vi tror på, at vi har den rette tilgang til opgaven, og at vi vil nå de ambitiøse mål, vi har sat os. Vi er allerede nået langt, og det er først og fremmest medarbejdernes fortjeneste. Vi skylder dem en stor tak for deres daglige indsats med at skabe værdi for bankens kunder og aktionærer.

Vi ser frem til generalforsamlingen den 13. marts 2017, hvor vi vil fortælle mere om resultaterne for 2016, og om de tiltag, vi vil arbejde med i 2017.

Adm. direktør
John Christiansen (tv.)
og bestyrelsesformand
Anders Bondo Christensen

Hoved- og nøgletal 2012-2016

Mio. kr.	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat					
Netto rente- og gebyrindtægter	746,2	683,7	648,7	595,3	570,7
Kursreguleringer valuta	9,0	6,3	7,5	4,8	7,4
Andre driftsindtægter	2,9	2,2	2,2	5,3	5,6
Udgifter til personale og administration	515,7	505,6	453,3	444,6	430,4
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	48,8	15,3	20,2	18,0	16,5
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	4,9	2,3	2,1	2,2	1,9
Basisindtjening før nedskrivninger	198,5	173,6	187,0	145,0	138,7
Nedskrivninger på udlån m.v.	29,5	8,4	44,3	29,6	36,3
Basisindtjening	169,0	165,2	142,7	115,4	102,4
Øvrige kursreguleringer	7,9	-11,7	9,9	1,3	13,0
Udgifter til nødlidende banker (netto)	0,4	22,1	20,3	19,7	12,2
Resultat før skat	176,5	131,4	132,3	97,0	103,2
Skat	37,6	30,1	30,8	25,3	25,1
Årets resultat	138,9	101,3	101,5	71,7	78,1
Balance					
Kassebeholdning og tilgodehavender hos kreditinstitutter m.v.	3.101,1	3.040,1	2.299,6	2.466,1	1.655,3
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	11.553,4	10.782,4	8.757,8	8.249,1	7.876,1
Obligationer og aktier	1.852,0	1.254,3	2.241,3	1.480,2	1.176,7
Aktiver i alt	16.945,1	15.511,5	13.692,5	12.550,1	10.991,8
Indlån og anden gæld	15.144,5	13.838,3	12.093,5	11.051,4	9.473,8
Egenkapital	1.193,1	1.078,4	992,1	929,9	837,8
Nøgletal					
Kapitalprocent	16,0	15,1	16,3	18,9	16,2
Kernekapitalprocent	14,7	13,8	14,8	16,3	15,5
Egenkapitalforrentning før skat p.a. (%)	15,5	12,7	13,8	11,0	12,8
Egenkapitalforrentning efter skat p.a. (%)	12,2	9,8	10,6	8,1	9,7
O/I-nøgle (omkostninger/indtjening)	74,0	75,0	71,7	76,1	76,3
Renterisiko (%)	1,2	1,7	3,5	1,9	1,3
Valutaposition (%)	1,8	2,9	5,8	7,1	5,5
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Udlån i forhold til indlån (%)	77,1	78,7	73,5	75,8	82,5
Udlån i forhold til egenkapital	9,7	10,0	8,8	8,9	9,4
Årets udlånsvækst (%)	7,2	23,1	6,2	4,7	8,2
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet (%)	126,3	115,9	160,9	160,0	130,8
Summen af store eksponeringer (%)	49,7	53,7	32,6	17,4	50,9
Årets nedskrivningsprocent	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4
Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,5	37,6	37,6	27,3	30,4
Indre værdi pr. aktie (kr.)	442,9	399,9	367,6	344,4	327,0
Udbytte pr. aktie (kr.)	8,0	8,0	8,0	7,0	7,0
Børskurs	455,0	414,0	413,5	295,0	275,0
Børskurs/årets resultat pr. aktie	8,8	11,0	11,0	10,8	9,0
Børskurs/indre værdi pr. aktie	1,0	1,0	1,1	0,9	0,8
Gennemsnitlig antal ansatte	405,0	387,0	369,0	375,0	360,0

Posten 'Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder' er fra 2016 medregnet i opgørelsen af 'Basisindtjeningen'. Sammenligningstal er tilpasset.

Ledelsesberetning

Plan 218

Vi kan glæde os over flere gode resultater efter tre års arbejde med bankens strategi, Plan 218.

Vi opnåede i 2016 en basisindtjening før nedskrivninger på 198,5 mio. kr., og er dermed to år før strategiperiodens udløb meget tæt på at have realiseret vores strategiske målsætning på 200 mio. kr.

Vi kan herudover glæde os over en flot andenplads i den årlige kundetilfredshedsundersøgelse. Målt på C7 scoren opnåede vi 21 %, og der er dermed stadig et pænt stykke op til målsætningen på 30 %.

Vi har derudover et mål om, at hver rådgiver skal have fire kundemøder pr. dag. Her har vi det seneste år løftet gennemsnittet fra 2,5 møder til 2,6 møder pr. rådgiver pr. dag.

Forudsætningerne, for at vi også på længere sigt kan nå vores økonomiske mål, er, at vi styrker kundetilfredsheden og øger antallet af kundemøder. Vi arbejder derfor intensivt videre med disse områder i resten af strategiperioden. Vi

har to år tilbage til at opfylde vores målsætninger. Det stiller krav om en ekstraordinær indsats og klar prioritering.

Stor fremgang i indtjeningen

Efter tre år med Plan 218 har vi løftet basisindtjeningen før nedskrivninger til 198,5 mio. kr., hvilket er en stigning på 53,5 mio. kr. eller 37 % på tre år. Det anser vi for et ganske tilfredsstillende resultat.

Udviklingen i indtjeningen er drevet af den fortsatte kundetilgang og et højt aktivitetsniveau i alle bankens forretningsområder.

I 2016 nedskrev vi 29,5 mio. kr. på udlån, svarende til 0,2 % af bankens udlån og garantier. Niveaueet for nedskrivningerne understreger, at indtjeningsfremgangen ikke er sket på bekostning af kreditkvaliteten.

Stigningen i basisindtjeningen kan da også ses på bundlinjen. Årets resultat udgør 138,9 mio. kr., hvilket er en stigning på 37 % i forhold til året før.

Kundetilfredshed på niveau med sidste år

Lån & Spars score for kundetilfredshed er i 2016 landet på 21 % målt på C7 scoren. Samme niveau som sidste år. Målet i Plan 218 er 30 %.

Når vi ser lidt ned i kundeundersøgelsen, er det tydeligt, at Totalkredits bidragsforhøjelse har påvirket resultatet af undersøgelsen. Det er os, der rådgiver kunden om boligfinansieringen og formidler Totalkredits produkter, så det er ikke overraskende. Da kritikken tog til, kontaktede vi alle vores kunder med lån i Totalkredit for personligt at forklare, hvad stigningerne i bidragssatserne betød for deres økonomi, samt hvilke muligheder de havde for at afbøde virkningen.

Efter få måneder hævede de største konkurrenter også bidragsatsen. Totalkredits produkter er derfor igen konkurrencedygtige på prisen. Vi har derfor en tro på, at kundernes oplevelse af Totalkredit igen vil blive bedre med tiden.

Vi er fortsat optimistiske i forhold til at nå en C7 score på 30 % i 2018. Det skyldes ikke mindst, at vi i årets løb har fokuseret massivt på kundetilfredshed og har sat mange skibe i søen. Bl.a. har vi forbedret mødefokus og tilgængelighed af rådgiverne, ligesom vi har optimeret en række interne processer.

Vi har også introduceret en ny mobilbank, hvor det bl.a. er blevet muligt at handle værdipapirer. Kunderne har i stigende grad en forventning om at kunne klare dagligdagens opgaver på deres smartphone og tablet, herunder deres

bankforretninger. Det er derfor også et område, vi fortsat vil investere i.

Målet er fortsat fire kundemøder pr. rådgiver pr. dag

I 2016 har vores rådgivere i gennemsnit holdt 2,6 kundemøder om dagen. Langt de fleste af møderne er stadig fysiske møder, hvor rådgiveren mødes med kunden i et af vores rådgivningscentre.

En del møder flytter over på den digitale platform i form af mailmøder, og i 2017 introducerer vi muligheden for netmøder, hvor kunden og rådgiveren mødes i et virtuelt rum. På disse møder deler kunden og rådgiveren skærmen og kommunikerer via telefon og video.

Det er i mødet med kunden, vi for alvor træder i karakter som 'Din personlige bank'. De nye mødeformer forudsætter, at vi investerer i it-systemer og forfiner vores metoder til måling af mødeaktiviteten.

Vi forventer, at disse tiltag vil øge mødeaktiviteten, og vi derved når det strategiske mål om 4 møder pr. rådgiver pr. dag. Kunderne giver os stadig rigtig positive tilbagemeldinger på kundemøderne, så mødeaktiviteten er rigtig vigtig for kundetilfredsheden.

Vi har investeret massivt i vores nye visuelle rådgivningsværktøj, der hurtigt giver rådgiveren og kunden overblik over kundens økonomi. Vi kan under mødet med kunden simulere forskellige scenarier, og på den måde få en dyna-

” Vi bruger vores nye rådgivningsværktøj til at finde gode økonomiske løsninger sammen med vores kunder.

Finansiel rådgiver
Jesper Bangsborg

” Med FormueBalance sikres rebalancering af dine investeringer. Historikken viser, at det giver et årligt merafkast på op til 1 %.

Investeringsrådgiver
Jesper Langaa

mik i mødet, som ikke tidligere har været mulig. I 2016 blev værktøjet udrullet i alle bankens danske rådgivningscentre til rådgivning af privatkunder.

Generelt betyder vores investeringer i it-udvikling, at vi i produktionen af dokumenter er tæt på 100 % automatisering. Det giver os mulighed for at afsætte endnu flere rådgiverressourcer til at mødes med kunderne og sammen med dem finde gode løsninger på deres drømme og behov. I 2016 nåede vi op på 130.000 sparede timer, som følge af arbejdet med digitalisering og automatisering af processerne i banken. Målet er, at vi i 2018 når op på 200.000 sparede timer.

Positiv markedsudvikling

Krisen i eurolandene og usikkerheden i verdensøkonomien fylder lidt mindre i dag end ved indgangen til 2016. Udfordringerne med hensyn til gældsætning, finansiell stabilitet og høj

arbejdsløshed er stadig aktuelle, hvilket understreges af, at den Europæiske Centralbank (ECB) fortsat understøtter økonomien meget aktivt med negative renter og obligationsopkøb.

Europa står fortsat i en uafklaret situation omkring Storbritanniens beslutning om at træde ud af EU-samarbejdet. Der er omvendt klare tegn på øget økonomisk aktivitet i store dele af Europa.

USA er nu kommet længere ind i en periode med stigende renter. Den økonomiske aktivitet, med først og fremmest lav ledighed, taler for fortsatte rentestigninger.

Amerikansk økonomi er naturligvis, som resten af verdenen afventende i forhold til indsættelsen af en ny præsident og de politiske initiativer, det afstedkommer. Den økonomiske udvikling er dog overordnet positiv.

” Det er vigtigt at tegne forsikringer og ordne pensionsforhold, mens helbredet er intakt. Ellers kan du løbe ind i uforudsete komplikationer.

*Pensionskonsulent
Claus Petersen*

” Priserne på ejerlejligheder i København er nu højere, end de var under boligboblen midt i 00'erne.

*Boligøkonom
Karsten Poul Jørgensen*

Herhjemme har vi set fortsat stigende ejerboligpriser, som i en vis grad spreder sig til hele boligmarkedet. Der er lokalt, og ikke mindst for ejerlejligheder i storbyerne, en vis frygt for, om niveauet kan holde. Vi oplever et historisk lavt renteniveau, og i skrivende stund ser vi ikke tegn på, at det vil ændre sig væsentligt inden for den nærmeste tidshorisont.

Ledigheden er faldende og beskæftigelsen stigende, samtidig med at der opleves en pæn fremgang i produktiviteten. På visse dele af arbejdsmarkedet er der begyndende tendenser til mangel på arbejdskraft. Det meget betydelige overskud på betalingsbalancen giver dog råderum for lidt større danske lønstigninger end i udlandet.

I Sverige er situationen meget lig den danske. Efter mange år med stigende ejendomspriser er frygten for en decideret boligboble dog større i Sverige.

Mange nye privatkunder og højt aktivitetsniveau

Det historisk lave renteniveau gør det udfordrende at drive bank. Den traditionelle forretningsmodel udfordres samtidig af nye aktører og af den teknologiske udvikling. Herudover har der de seneste år været en massiv forøgelse af den regulering, som bankerne er underlagt.

Når vi under disse forhold har skabt vækst og øget indtjening, skyldes det, at vi i mange år har formået at tiltrække flere privatkunder til banken, og det har vi fastholdt i 2016. Der er nu mere end 62.000 privatkunder i Danmark, som har valgt at samle alle deres bankforretninger hos os.

Langt hovedparten af alle disse nye helkunder kommer via vores loyalitetsbanker, hvor vi giver særligt favorable vilkår til medlemmer af de organisationer, som vi har indgået aftaler med. Det er derfor glædeligt, at vi i 2016 har indgået af-

” Har du spredt dine investeringer rigtigt, er din portefolje bedre rustet til at kunne klare de udsving, der måtte komme.

*Chefokonom
Kai Lindberg*

” Har I ikke en fælleskonto, er det mit indtryk, at man godt kan komme til at ødsle lidt flere penge væk.

*Filialchef
Rasmus Glyrup*

taler med BUPL, Forsikringsforbundet og Socialrådgiverforeningen, så vi nu er oppe på 44 loyalitetsbanker i Danmark.

I 2016 introducerede vi produktet FormueBalance, hvor vi løbende rebalancerer kundernes investeringer, så sammensætningen afspejler kundens risikoprofil. Produktet tilbydes både til pensionsmidler og frie midler og har allerede været en stor succes.

Fillial i Sverige styrket

Efter etableringen i 2015 har vi i det forgangne år investeret i automatisering af låneprocessen, som tidligere har været meget manuel. Vi har også gennemført en systemmæssig flytning af MasterCard's til bankens systemer. Filialen har samtidig formået at fastholde den positive udvikling med flere kunder og øget udlån. Det skyldes ikke mindst det strategiske samarbejde med Villaägernes Riksförbund. I 2016 har vi indgået et tilsvarende samarbejde med Hyregästföreningen, som vi forventer os meget af.

God udvikling i erhvervsområdet og kapitalforvaltning

Erhvervsområdet udvikler sig også positivt. I 2016 har vi oplevet stor tilgang af praktiserende læger, speciallæger og psykiatere med egen praksis. Hos denne attraktive erhvervsgruppe mærker vi et stort behov for kvalificeret rådgivning.

Vi deltager på mange fagmesser og udstillinger for at få nye, relevante liberale erhverv i tale. Vi får god respons fra potentielle emner, som gennem positiv dialog har mulighed for at blive til kunder. Vores medarbejdere uddannes løbende, så vi sikrer, at vi har den nødvendige viden, der kræves for det enkelte specialområde.

Kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou har også formået at tiltrække flere kunder i et marked med hård

konkurrence. Udover at sikre det bedst mulige afkast til kunderne, fokuserer vi på den gode dialog, på CSR og på transparens i vores produkter.

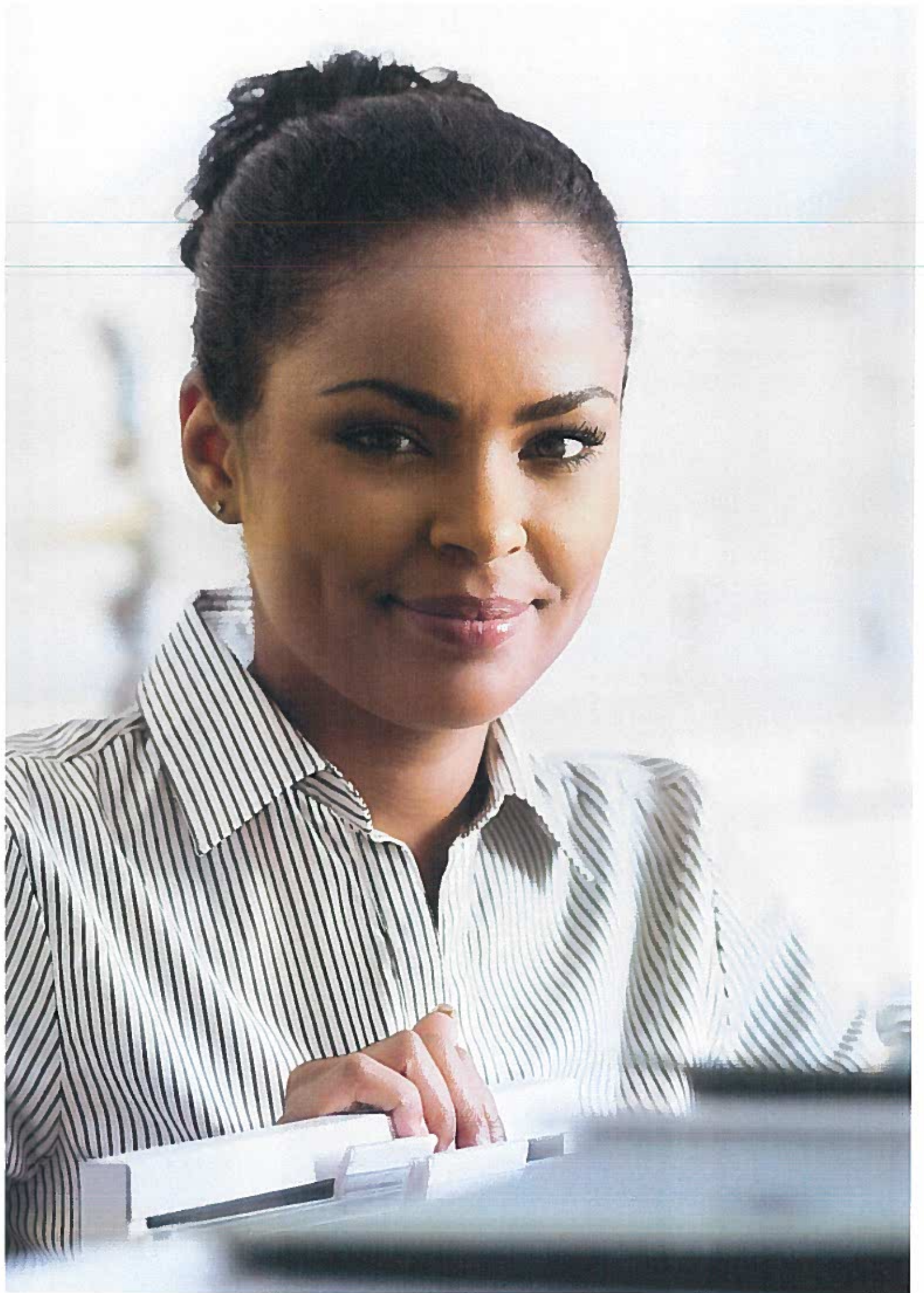
Trivsel og stigende effektivitet

De mange nye kunder og forretningsmæssige tiltag stiller krav til medarbejdernes effektivitet. Vi har i årets løb gennemført en proces, der har givet medarbejderne redskaber til at håndtere deres arbejdsopgaver bedre og mere effektivt. Processen er med til at reducere stress og skabe ro og bedre balance i arbejdslivet hos den enkelte.

Programmet "Bank i bevægelse" har kørt i mange år med fokus på medarbejdernes sundhed og trivsel. Programmet fik i 2015 stor opmærksomhed i omverdenen, hvor vi vandt både europæisk og international hæder for vores arbejdsmiljø. Vi fastholder vores fokus på det gode arbejdsmiljø, hvilket afspejler sig i den årlige medarbejderundersøgelse. Medarbejderne er stadig rigtig positive. De sætter pris på deres arbejdsplads, kollegaer og kunderelationer.

Forventninger til fremtiden

Vi forventer den svagt positive udvikling i samfundsøkonomien, vi har set de seneste år, vil fortsætte i 2017. Større rentestigninger ligger ikke lige for, og vi må derfor indstille os på, at det historisk lave renteniveau fortsat vil udfordre indtjeningen i banken. Vi er overbeviste om, at vi vil kunne fortsætte med at tiltrække kunder i både Danmark og Sverige og derved fortsætte den balancerede vækst i udlån og indlån. Vi forventer på den baggrund en basisindtjening før nedskrivninger i niveauet 180-200 mio. kr. for 2017.

Strategi, vision og mission

Strategi

Vi introducerede i 2014 bankens nuværende strategi, Plan 218, som viser retningen for banken frem til udgangen af 2018. Visionen er klar, 'Vi vil sætte høje standarder'. Det skal være let at være kunde hos os, vi vil være innovative og tidssvarende, og så vil vi være det trygge valg for kunden. Med missionen 'Vi vil være et attraktivt valg for kunden' vil vi også tilbyde bedre priser, høj etik i rådgivningen, og så vil vi ikke mindst opleves som mere personlige.

Vision

Vi vil sætte høje standarder

- Det skal være lettere at være kunde hos os
- Vi skal opleves innovative og tidssvarende
- Vi skal være det trygge valg

Mission

Vi vil være et attraktivt valg for kunden

- Priserne skal være bedre end i de store banker
- Vi vil have høj etik i vores rådgivning
- Oplevelsen skal være mere personlig

200 mio. kr. i basisindtjening
før nedskrivning

Forudsætninger:

Maks 0,5 % i nedskrivninger.

Kortrente på min. 2 %.

Kundetilfredshed på 30 %
målt på C7 scoren

C7 scoren øges fra 20 % til
30 %. Beregnes som den andel
af kunder, der vil anbefale Lån &
Spar, fratrukket den andel, som
ikke vil.

4 kundemøder pr. rådgiver
pr. dag

Mere end 200.000 timer skal
frem mod 2018 frigives ved
hjælp af digitaliseringer og
systemoptimeringer.

Den økonomiske målsætning i strategien er en basisindtjening før nedskrivninger på 200 mio. kr. senest i 2018. Det er svarer til en stigning på 38 % i forhold til udgangspunktet. Vi ønsker ikke at gå på kompromis med kreditkvaliteten, og vi har derfor fastsat, at nedskrivningerne samtidig ikke må overstige 0,5 % af udlån og garantier. Indtjeningsniveauet er betinget af en kort rente på minimum 2 %.

Vi vil løfte kundetilfredsheden til nye højder. Ambitionen er en kundetilfredshed på 30 % målt på C7 scoren. Scoren opgøres som andelen af kunder, der vil anbefale os, fratrukket andelen, der ikke vil anbefale os. Med et udgangspunkt på 20 % i kundeundersøgelsen fra 2013 er der også her tale om et ambitiøst mål.

Vi tror på, at mødet med kunden er nøglen til tilfredse kunder. Vi har derfor målsat os, at hver rådgiver har 4 kundemøder pr. dag. For at det kan lade sig gøre, er det nødvendigt, at rådgivernes tid frigøres til kun at holde møder med kunder. Det vil vi sikre gennem digitalisering, automatisering og systemoptimeringer, som samlet skal frigive over 200.000 timer.

Lån & Spar Aktionæren

Vi vil med fokus på kundetilfredshed sikre fortsat vækst i bankens aktiviteter og derigennem et attraktivt afkast for alle bankens aktionærer. Hovedparten af bankens aktionærer udgøres af faglige organisationer. Gennem samarbejde om loyalitetsbanker tilbyder vi disse organisationers medlemmer særlige vilkår på deres bankforretninger. Det skaber værdi for medlemmerne og organisationerne, som kommer ud over afkastet på Lån & Spar-aktien.

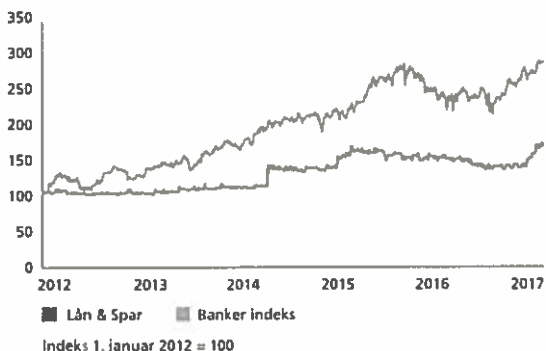
Aktierne i Lån & Spar er noteret på NASDAQ Copenhagen (ISIN: DK0010201532). Tabellen nedenfor viser udviklingen i udvalgte nøgletal for aktien.

Nøgletal pr. aktie (kr.)	2016	2015
Årets resultat	51,5	37,6
Indre værdi	442,9	399,9
Udbytte	8,0	8,0
Børskurs/årets resultat	8,8	11,0
Børskurs/indre værdi	1,0	1,0

Kursudvikling

Kursen på Lån & Spar-aktien steg med 10 % i 2016 og sluttede året i kurs 455. Den indekserede kursudvikling sammenlignet med udviklingen i indekset for banker noteret på NASDAQ Copenhagen er vist i grafen.

Kursudvikling

Udbytte

Bestyrelsen indstiller til generalforsamlingen, at der udbetales udbytte på 8 kr. pr. aktie for regnskabsåret 2016.

Aktionærer

Bankens aktionærer omfatter hovedsagligt faglige organisationer og institutionelle investorer. Tabellen viser de aktionærer, som har anmeldt at eje 5 % eller mere af aktiekapitalen.

Pensionskasser tilknyttet PKA	10,83 %
LB Forsikring A/S	10,36 %
Politiforbundet, Det Særlige Fond	10,00 %
Danmarks Lærerforening	8,96 %

Generalforsamling

Den ordinære generalforsamling afholdes mandag den 13. marts 2017 kl. 16.30 på Radisson Blu Scandinavia Hotel, Amager Boulevard 70, 2300 København S.

Fondsbørsmeddelelser 2016

- 9. februar 2016 Årsrapport 2015
- 9. februar 2016 Årsregnskabsmeddelelse 2015
- 12. februar 2016 Indkaldelse til generalforsamling 2016
- 7. marts 2016 Forløb af generalforsamling 2016
- 28. april 2016 Kvartalsrapport 1. kvartal 2016
- 22. august 2016 Halvårsrapport 2016
- 5. september 2016 Finanskalender
- 3. november 2016 Kvartalsrapport 1.-3. kvartal 2016

Finanskalender 2017

- 9. februar 2017 Årsrapport 2016
- 9. februar 2017 Årsregnskabsmeddelelse 2016
- 11. maj 2017 Kvartalsrapport 1. kvartal 2017
- 24. august 2017 Halvårsrapport 2017
- 8. november 2017 Kvartalsrapport 1.-3. kvartal 2017

Regnskabsberetning

Konklusion

For 2016 udviser årsregnskabet et resultat på 138,9 mio. kr., hvilket forrenter den gennemsnitlige egenkapital efter skat med 12,2 %. Basisindtjening før nedskrivninger udgør 198,5 mio. kr., hvilket er i toppen af den opjusterede udmelding. Den positive udvikling skyldes et noget større forretningsomfang fra nye kunder. Denne udvikling har mere end opvejet effekten af en fortsat faldende rentemarginal. Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver er steget med 33,5 mio. kr., primært som følge af en nedskrivning på immaterielle aktiver.

Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 29,5 mio. kr., svarende til en nedskrivningsprocent på 0,2.

Basisindtjeningen efter nedskrivninger udgør 169,0 mio. kr., hvilket er en stigning på 3,8 mio. kr. Sammenlignet med 2015 er årets resultat endvidere positivt påvirket af et mindre kurstab på obligationsbeholdningen, samt færre udgifter til nødlidende banker.

Ledelsen anser årets resultat og basisindtjening for værende ganske tilfredsstillende.

Basisindtjeningen

Netto renteindtægter udgør 440,2 mio. kr., hvilket er 23,5 mio. kr. mere end året før. Denne stigning skyldes primært den positive udvikling i forretningsomfanget som følge af

kundetilgang, både privat- og erhvervskunder. I modsat retning trækker det fortsatte pres på rentemarginalen. Sammenlignet med året før er rentemarginalen faldet med 11 basispoint.

Gebyrer og provisionsindtægter udgør 364,0 mio. kr. Dette er 47,0 mio. kr. mere end året før og en stigning på 14,8 %. Denne markante stigning i indtægterne skyldes primært øgede indtægter fra formidling af realkreditlån samt depot- og forvaltningsgebyrer. Gebyrindtægterne er også påvirket af den positive kundeudvikling.

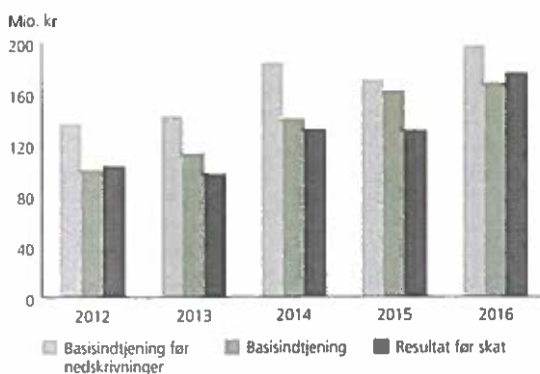
Afgivne gebyrer er steget med 7,6 mio. kr. i forhold til 2015 og udgør 61,2 mio. kr.

Netto rente- og gebyrindtægter udgør samlet 746,2 mio. kr., hvilket er en fremgang 62,5 mio. kr. eller 9,1 %.

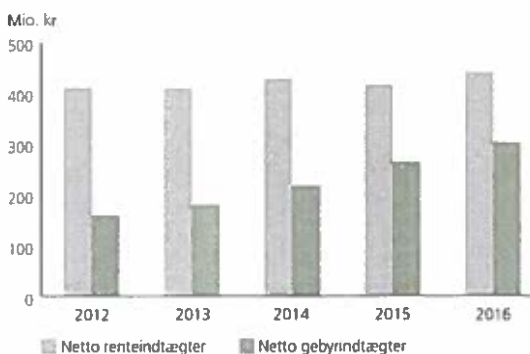
Udgifter til personale og administration udgør 515,7 mio. kr. Det er en stigning på 2,0 %. Omkostningerne er øget som følge af øgede it-udgifter og flere medarbejdere.

Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver udgør 48,8 mio. kr., hvilket er en stigning på 33,5 mio. kr. sammenlignet med året før. Stigningen skyldes primært en nedskrivning på immaterielle aktiver i Sverige med 20,3 mio. kr. vedrørende kreditkortaktiviteterne og automatisering af låneprocessen.

Basisindtjening og resultat før skat

Netto rente- og gebyrindtægter

Resultat af kapitalandele i Invest Administration A/S udgør 4,9 mio. kr. Resultat af kapitalandele er fra 2016 indregnet som en del af basisindtjeningen.

Når omkostningerne sættes i forhold til indtægterne, har vi brugt 74,0 øre, for hver krone vi har tjent, hvilket er en marginal forbedring i forhold til året før.

Nedskrivninger

Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 29,5 mio. kr. for året. Årets nedskrivninger omfatter bl.a. øgede gruppevise nedskrivninger på erhvervsudlån og udlån i Sverige. Sat i forhold til udlån og garantier udgør nedskrivningerne 0,2 %.

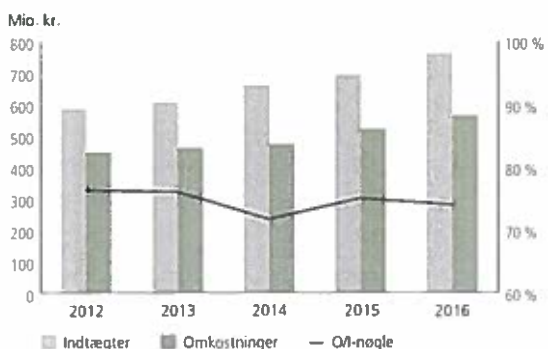
Øvrige kursreguleringer

Øvrige kursreguleringer udgør en kursgevinst på 7,9 mio. kr. mod et tab året før på 11,7 mio. kr. Denne ændring skyldes primært kursreguleringer af obligationer, som udgør et kurstab på 9,7 mio. kr., mod 32,7 mio. kr. året før. Aktier har bidraget med en kursgevinst på 12,9 mio. kr., og afledte finansielle instrumenter med en gevinst på 4,7 mio. kr.

Udgifter til nødlidende banker

Udgifter til nødlidende banker udgør 0,4 mio. kr., hvilket er 21,7 mio. kr. mindre end året før.

Indtægter, omkostninger og OI-nøgle

Skat

Skat af årets resultat udgør 37,6 mio. kr., hvilket svarer til en effektiv skattesats på 21,3 %.

Årets resultat og udbytte

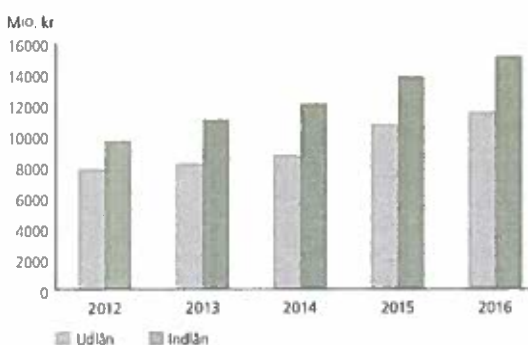
Årets resultat udgør herefter 138,9 mio. kr., hvilket er en stigning på 37,6 mio. kr. i forhold til 2015. Bestyrelsen indstiller, at der udbetales et udbytte på 8 kr. pr. aktie svarende til 15,6 % af årets resultat. Det resterende overskud anvendes til konsolidering og honorering af de stigende kapitalkrav, der indføres med stor hast i disse år.

Balance, risikoeksponering og kapitalforhold pr. 31. december 2016

Udlånet udgør 11.553,4 mio. kr. ved udgangen af året. Det er en stigning på 771,0 mio. kr. eller 7,2 %. Stigningen skyldes primært den fortsatte tilgang af privatkunder, som skal have finansieret deres ejer- eller andelsbolig. Herudover er der et øget udlån til liberale erhverv og til privatkunder i Sverige. Udlånet er samlet nedskrevet med 118,6 mio. kr. ved udgangen af året, hvilket er en stigning på 8,0 mio. kr. i forhold til året før.

Balancen udgør samlet 16.945,1 mio. kr., hvilket er en stigning på 1.433,6 mio. kr. Stigning i balancen er primært drevet af væksten i indlånet.

Udlån og indlån

Den maksimale krediteksponering ekskl. handelsbeholdningen udgør 17.649,8 mio. kr., hvoraf garantier udgør 3.065,7 mio. kr.

Maksimal krediteksponering

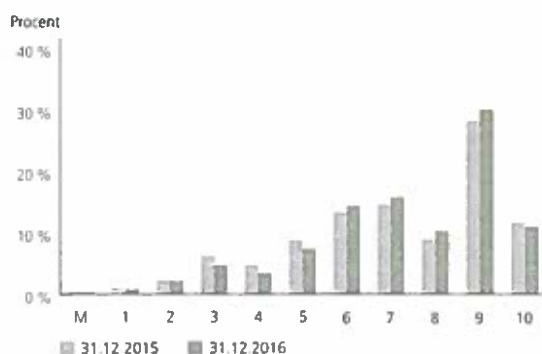
(Mio. kr.)	31.12.2016	31.12.2015
Detail, Danmark	12.096,4	10.968,6
Detail, Sverige	1.341,3	1.171,7
Erhverv	1.099,4	949,2
Institut	166,3	203,4
Stat	2.946,4	2.817,9
I alt	17.649,8	16.110,8

Udlån og garantier til privatkunder i Danmark (Detail, Danmark) udgør 68,5 % af krediteksponeringen, og er fortsat kendetegnet ved en meget høj kreditkvalitet.

Detailkunder i Danmark inddeles efter bankens ratingsystem i ti risikoklasser efter sandsynligheden for tab. Kunder, der har misligholdt deres forpligtelser, placeres i en gruppe for sig.

Fordeling af eksponeringen efter kreditkvalitet er vist i grafen nedenfor. Risikoklasserne 6-10, hvor risikoen for tab er meget lille, udgør 81,3 % af eksponeringen. Misligholdte eksponeringer udgør 52,7 mio. kr. Det svarer til 0,44 % af eksponeringen

Detaileksponeringer i Danmark

For detaileksponeringen i Sverige foretages en tilsvarende opdeling.

Indtil banken har udviklet sine modeller til også at dække de svenske detaileksponeringer, foretages inddelingen baseret på ratings af et anerkendt svensk kreditvurderingsbureau.

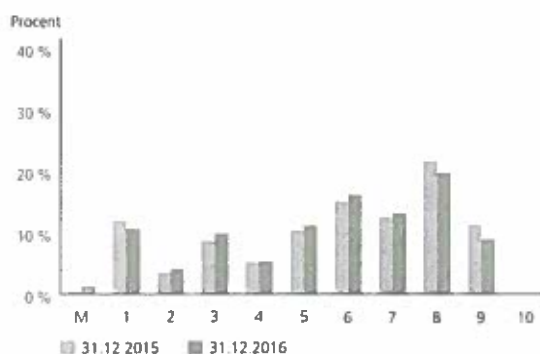
Som det fremgår af grafen, er kreditkvaliteten af eksponeringen mere jævnt fordelt på risikoklasserne, end det er tilfældet for detaileksponeringerne i Danmark. Misligholdte eksponeringer udgør 16,6 mio. kr. Det svarer til 1,2 % af eksponeringen.

Erhvervseksponeringen

(Mio. kr.)	31.12.2016	31.12.2015
3 - utvivlsom god	69,3	15,5
2a - normal	523,2	592,3
2b - ingen væsentlige svaghedstegn	458,8	284,4
2c - væsentlige svaghedstegn	24,6	21,9
1 - OIV	23,5	35,1
Erhverv i alt	1.099,4	949,2

Erhvervseksponeringen vedrører primært organisationer og institutionelle investorer, men også et stigende udlån til liberale erhverv. Erhvervseksponeringerne inddeles efter

Detaileksponeringer i Sverige

Finanstilsynets bonitetskategorier til klassificering af eksponeringen efter kreditkvalitet. Fordelingen på de enkelte kategorier er vist i tabellen side 13.

I kategorierne 3 og 2a er sandsynligheden for tab henholdsvis 'meget lav' og 'lav', og her er 53,9 % af eksponeringen placeret.

Statseksponeringen omfatter den del af bankens likvider, som er placeret i Danmarks Nationalbank.

Obligationer (Mio. kr.)	31.12.2016	31.12.2015
Stat	2,2	7,4
Realkredit	1.733,5	1.139,2
Øvrige	0,3	0,7
Obligationer i alt	1.736,0	1.147,3

Obligationsbeholdningen udgør 1.736,0 mio. kr. ultimo december, og omfatter stort set udelukkende almindelige danske realkreditobligationer, som er kendetegnet ved en lav kreditrisiko.

Renterisikoen, som hovedsageligt vedrører obligationsbeholdningen, udgør 13,5 mio. kr. pr. 31. december 2016. Det er et fald på 3,3 mio. kr. Risikoen skal ses i forhold til det forventede merafkast ved investering i obligationer.

Aktiebeholdningen udgør 116,0 mio. kr. Medregnes ikke afregnede handler udgør den samlede aktieeksponering 110,2 mio. kr. Aktierisikoen kan udtrykkes som et fald i markedsværdien på 12 % af aktieeksponeringen, svarende til en middel negativ markedsudvikling, og vil betyde et kurstab på 13,2 mio. kr.

Nettoeksponeringen i udenlandsk valuta udgør ved årets udgang 19,4 mio. kr. mod 28,7 mio. kr. året før.

Domicilejendomme er omvurderet ultimo 2015 og værdiansat til 132,7 mio. kr. Der er i 2016 frasolgt ejendomme for 2,3 mio. kr. og afskrevet for 0,4 mio. kr. Det betyder, at værdien af domicilejendomme udgør 129,9 mio. kr. ved udgangen af 2016.

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker udgør 34,4 mio. kr.

Indlånet udgør 15.144,5 mio. kr. Væksten udgør 1.306,2 mio. kr., hvilket er en stigning på hele 9,4 %. Stigningen skyldes kundetilgang og øget opsparing hos privatkunder.

Egenkapitalen udgør 1.193,1 mio. kr., hvilket er en stigning i året på 114,7 mio. kr. Årets resultat samt værdireguleringer i anden totalindkomst har øget egenkapitalen med 137,2 mio. kr., mens udbetalt udbytte samt køb og salg af egne aktier har reduceret egenkapitalen med 22,5 mio. kr.

Kravet til likviditeten efter FIL § 152 (15 %-kravet) udgør 2.146,0 mio. kr. ved udgangen af året. Likviditeten er opgjort til 4.857,0 mio. kr. svarende til 126,3 % mere end lovkravet (overdækning). I forhold til 10 %-kravet udgør overdækningen 159,5 %. Bankens LCR er opgjort til 195,6 %, hvilket skal ses i forhold til det aktuelle lovkrav til LCR på 70 %.

Kapitalforhold

(Mio. kr.)	31.12.2016	31.12.2015
Egentlig kernekapital	1.097,0	977,9
Kernekapital	1.097,0	977,9
Kapitalgrundlag	1.192,6	1.070,4
Samlet risikoeksponering	7.454,5	7.094,9
Egentlig kernekapitalprocent	14,7 %	13,8 %
Kernekapitalprocent	14,7 %	13,8 %
Kapitalprocent	16,0 %	15,1 %
Kombinerede bufferkrav	0,9 %	0,2 %
Solvensbehov	9,0 %	9,2 %

Kapitalgrundlaget er på balancedagen opgjort til 1.192,6 mio. kr., hvilket er en stigning på 122,2 mio. kr. siden 2015. Vækst i udlån og garantier har øget risikoeksponeringen til 7.454,5 mio. kr. Kapitalprocenten udgør 16,0, og den egentlige kernekapitalprocent udgør 14,7.

Kravet til størrelsen af kapitalgrundlaget udgør 9,9 % af risikoeksponeringen. Heraf udgør solvensbehovet 9,0 procentpoint, og det kombinerede bufferkrav de resterende 0,9 procentpoint. Forskellen op til kapitalprocenten udgør 6,1 procentpoint, og svarer til 454,7 mio. kr. i kapital. I forhold til overgangsbestemmelserne for banker med IRB godkendelse udgør den overskydende kapital 357,5 mio. kr., hvilket svarer til 4,8 % af risikoeksponeringen.

Tilsynsdiamanten

Finanstilsynet har fastsat fem grænseværdier, som det enkelte pengeinstitut som udgangspunkt skal holde sig inden for. Tabellen nedenfor viser tallene ultimo 2016 for Lån & Spar og de fastsatte grænseværdier.

Tilsynsdiamanten

	31.12.2016	Grænseværdi
Store eksponeringer	49,7 %	Mindre end 125 %
Udlånsvækst	7,2 %	Mindre end 20 %
Ejendomseksponering	0,9 %	Mindre end 25 %
Stabil funding	0,7	Mindre end 1
Likviditetsoverdækning	126,3 %	Større end 50 %

Begivenheder efter balancedagen

Der er fra balancedagen og frem til i dag ikke indtrådt forhold, som forrykker vurderingen af årsrapporten.

Regnskabsmæssige estimater og skøn

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket i det omfang, at de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn. Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige.

Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsaflæggelsen, er uændret i forhold til tidligere år. De væsentlige regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivninger på udlån.

Øvrige væsentlige regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster:

- Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier
- Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme
- Nedskrivningstest af goodwill
- Måling af ydelsesbaseret pensionsordning

Risikostyring

Risikostyring i Lån & Spar bygger på vores målsætning om, at vi vil håndtere de risici, som aktiviteterne er forbundet med, ansvarligt og kompetent.

Risikoprofilen i Lån & Spar er kendetegnet ved konservatisme og lav risiko. Vi har gennem mange år primært været fokuseret på aktiviteter målrettet privatkunder. Vi har derfor ikke komplicerede produkter, hvor risici kan være høje eller komplicerede at kvantificere. Bankens erhvervsportefølje består hovedsageligt af faglige organisationer, virksomheder inden for aktionærkredsens brancher, erhvervsdrivende inden for sundhedssektoren, som er behæftet med lav eller ingen risiko. Vi påtager os risici i henhold til den valgte forretningsmodel samt de strategiske målsætninger. Risikoprofilen afspejler sammenhængen mellem bankens vision, mission og forretningsmodel, og den står til enhver tid i hensigtsmæssigt forhold til kapitalgrundlaget.

Når vi låner penge ud, vil kundens vilje og evne til at betale lånet tilbage være kendt. Vi undersøger kundens økonomiske situation i dybden, og følger løbende op på, om kundens kreditværdighed ændrer sig. Lån & Spar har igennem mange år anvendt et egenudviklet ratingsystem til risikoklassificering af privatkunder i Danmark, og det er derfor en integreret del af vores kreditstyringsproces.

Bankens udlån i Sverige omfatter hovedsageligt forbrugslån, men også et mindre udlån på en portefølje af kortkreditter. Udlånet er kendetegnet ved, at der er tale om mindre lån, så der er en stor spredning af risikoen. Lånene ydes uden sikkerhed, så for lån, der misligholdes vil tabet alt andet lige

være større, end for misligholdte lån i Danmark. Til forskel fra Danmark er det i Sverige muligt at indeholde restancer på gæld i lønnen, hvilket er med til at begrænse bankens risiko. I Sverige er der også flere oplysninger om borgerne, som er offentligt tilgængelige. Kreditvurderingsbureauer tilbyder på det grundlag oplysninger om rating af privatpersoner, som er opdaterede og valide. Vi har valgt at basere vores kreditstyringsproces på disse ratings. Vi er herudover begyndt arbejdet med at få etableret et datagrundlag, så privatkunderne i Sverige også vil kunne rates efter banken egenudviklede ratingsystem.

Målet for banken er ligeledes at opbygge et ratingsystem til risikoklassificering af erhvervs-kunder, så det også bliver en integreret del af kreditstyringsprocessen. Indtil videre anvendes Finanstilsynets standardmetoder for denne del af porteføljen.

Bankens kreditpolitik og effektive procedurer for håndtering af engagementer med forhøjet tabsrisiko har sikret, at vi i 2016 ikke har fået flere tab, end hvad der er forventeligt i den samfundsøkonomiske situation, som vi befinder os i. I lighed med risici på kreditområdet har banken systemer og procedurer, som håndterer de operationelle, markedsmæssige og likviditetsmæssige risici, så vi løbende minimerer disse, da de ikke er bankens primære indtjeningsområder.

For yderligere detaljeret information omkring risici henvises til Årsregnskabets note 2 og Risikorapporten, som findes på hjemmesiden lsb.dk/risikorapport_2016

Corporate Social Responsibility

Lån & Spar Bank kom til verden som et resultat af social ansvarlighed, længe før begrebet i daglig dansk tale blev til 'CSR'. Banken blev stiftet i 1880, og af bankens stiftelsesdokumenter fremgår det, at grundlæggerne etablerede banken for at sikre, at 'ingen embeds- eller bestillingsmænd skulle falde i ågerkarlenes vold.'

Bankens virksomhed bygger den dag i dag videre på det oprindelige værdigrundlag. Det er Lån & Spars mission, at banken vil være en personlig bank, der arbejder med høj etik i sin rådgivning. Banken skal til enhver tid sætte høje standarder for bankdrift og være kundens trygge valg. Det indebærer, at vi stiller store krav til os selv som finansielle rådgivere, til vores produkter og til vores samarbejdspartnere.

Med det som udgangspunkt arbejder vi hver dag med at hjælpe vores kunder til en sund og robust økonomi. Banken rådgiver f.eks. ikke om egne aktier, og har ikke produkter, der via risikable investeringer kan ramme kundens økonomi hårdt.

Lån & Spar vedkender sig sit samfundsansvar og de politikker og initiativer, vi har udmøntet det i, er en fuldt integreret del af den måde, banken driver sin virksomhed. Først og fremmest skal Lån & Spar sikre, at vores kunder oplever, at vi skaber værdi for dem, og i umiddelbar forlængelse skal banken bidrage med viden og erfaring, der hvor vi kan gøre en forskel. Vores ambition er at kunne være med til at skabe finansiel stabilitet samt at kunne tilbyde bæredygtighed i løsninger og serviceydelser i både interne processer og over for eksterne interessenter.

Klimaforandringer bliver i stigende grad synlige, og det er indlysende for os, at vi skal være opmærksomme på at nedbringe bankens påvirkninger af miljøet mest muligt. Vi har f.eks. nedbragt forbruget af papir og print med 200.000 dokumenter, hvilket svarer til ca. 1 mio. sider papir. Derudover har vi indgået klimapartnerskab med DONG for at sikre grøn energi.

Det er ligeledes naturligt for os at respektere og understøtte menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder samt at bidrage til at udvikle det enkelte individ til en ansvarlig samfundsborger. Vi tager hånd om medarbejderne, dels igennem kompetencesamtaler, dels ved at holde fast i et godt arbejdsmiljø, og sikre at der kommer balance i medarbejderens arbejde og privatliv.

At være en ansvarlig virksomhed er en konstant udfordring, som man aldrig kommer helt i mål med. Nye udfordringer og muligheder tegner sig konstant. I Lån & Spar arbejder vi ud fra det udgangspunkt, at vi vil være ansvarlige og leve op til de internationalt anerkendte principper for god virksomhedsadfærd inden for de områder, FN har defineret: miljø, menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og antikorruption.

På lsb.dk/CSR_2016, er alle aktiviteter og mål på CSR området beskrevet.

Corporate Governance

God selskabsledelse

Corporate Governance handler om samspillet mellem aktionærerne og ledelsen, men er også af stor betydning for øvrige interessenter. Corporate Governance, eller på dansk 'God selskabsledelse', udspringer af de regler og holdninger, som fastlægger ledelsesstrukturen i Lån & Spar. Disse regler og holdninger følger af lovgivning, vedtægter, forretningsgange og den måde, hvorpå disse rammer anvendes. Komitéen for god Selskabsledelse arbejder for at fremme udviklingen i god selskabsledelse. Komitéen har udarbejdet et ledelseskodeks med en række anbefalinger om god selskabsledelse, som kan ses på corporategovernance.dk. Anbefalingerne er senest blevet ajourført i 2013. NASDAQ Copenhagen A/S har besluttet at implementere komitéens ledelseskodeks i deres regler for udstedere af aktier, som dermed omfatter Lån & Spar. Banken følger alle komitéens anbefalinger, med undtagelse af to anbefalinger vedrørende udvælgelse og indstilling af kandidater til bestyrelsen, som kun delvist følges. For at skærpe fokus på de ledelsesmæssige forhold i banksektoren, har FinansDanmark taget initiativ til et supplerende ledelseskodeks, som med en række anbefalinger går videre end anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse. Banken følger alle anbefalingerne i FinansDanmark ledelseskodeks. Bankens implementering af anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse og FinansDanmark er nærmere beskrevet på bankens hjemmeside. I det følgende gennemgås ledelsesstrukturen i Lån & Spar.

Ledelsesstruktur

Generalforsamling

Generalforsamlingen er Lån & Spar's øverste myndighed. Den ordinære generalforsamling afholdes inden fire måneder efter udløbet af regnskabsåret. Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes efter beslutning fra bestyrelsen, de generalforsamlingsvalgte revisorer eller aktionærer, der ejer mindst 5 % af aktiekapitalen. Alle aktionærer har ret til at møde op, og har også ret til at få et emne behandlet

på generalforsamlingen. Hver aktie giver ret til at afgive én stemme, dog med den begrænsning, at ingen aktionær kan afgive flere stemmer, end hvad der svarer til 15 % af aktiekapitalen. Denne stemmeretsbegrænsning gælder ikke for Lån & Spar Fond. Afgørelser træffes ved simpelt flertal, med mindre andet følger af vedtægterne eller lovgivningen. En ændring af bankens vedtægter kræver således, at mindst 2/3 af de afgivne stemmer er for ændringsforslaget.

Repræsentantskab

Repræsentantskabet fører tilsyn med bestyrelsens og direktionens arbejde. Der afholdes minimum to repræsentantskabsmøder årligt. Repræsentantskabet bliver valgt på den årlige generalforsamling, og består af 45-60 medlemmer. Ofte indgår de forskellige aktionærgrupper valgforbund om de ønskede kandidater.

Bestyrelse

Bestyrelsen tegner den overordnede ledelse. Det er blandt andet bestyrelsens opgave at stå for de skriftlige retningslinjer for de væsentligste aktivitetsområder samt at definere arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion. Bestyrelsen afholder møder seks gange om året samt efter behov. Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg, et nomineringsudvalg, et aflønningsudvalg og et risikoudvalg, der udgøres af den samlede bestyrelse. Lars Wallberg er, som følge af hans særlige regnskabsmæssige kompetencer, valgt til formand for revisionsudvalget. Anders Bondo Christensen er formand for de øvrige udvalg. Bestyrelsen består af otte aktionærvalgte og fire medarbejdervalgte medlemmer. Af de nuværende aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer er syv medlemmer mænd og én kvinde. I anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse skelnes mellem henholdsvis uafhængige bestyrelsesmedlemmer og ikke-uafhængige bestyrelsesmedlemmer. Med undtagelse af Anders Bondo Christensen og Helle Bagge Britze er alle medlemmer af bestyrelsen i Lån & Spar uafhængige. Bestyrelsen gennemfører en gang om året en selvevalueringsproces med henblik på at optimere sit arbejde og samarbejde med direktionen.

Vederlaget til bestyrelsen udgør et fast årlig honorar, der reguleres med DA's årlige lønstigningstakst, og godkendes hvert år af generalforsamlingen. Det er repræsentantskabet, der vælger de aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer, og de indstiller typisk formænd for danske lønmodtagerorganisationer som medlemmer, da de har tæt føling med danske lønmodtagere. Alle otte aktionærvalgte medlemmer er på valg hvert år. Genvalg kan ikke finde sted efter det fyldte 70. år. Valg af medarbejdervalgte medlemmer følger reglerne i dansk lovgivning. Disse regler giver medarbejderne ret til at vælge et antal medlemmer til bestyrelsen, der svarer til halvdelen af de aktionærvalgte medlemmer. De medarbejdervalgte medlemmer er på valg hver fjerde år. Der er senest afholdt valg i 2014, så næste ordinære valg skal afholdes i 2018.

Lokalråd

I alle rådgivningscentre uden for Hovedstadsområdet har vi etableret et lokalråd. Medlemmerne støtter bankens udvikling, og hjælper med at udbrede kendskabet til banken i lokalområdet. Derudover skal de videreformidle opfattel-

sen af banken i lokalområdet til rådgivningscenterets leder. Hvert lokalråd består af 7-16 medlemmer fra organisationer i aktionærkredsen. Der afholdes lokalrådsmøder minimum fire gange om året. Medlemmerne vælges af bestyrelsen for et år ad gangen, og rådet udpeger selv en formand og en næstformand.

Direktion

Direktionen varetager den daglige ledelse, og har ansvaret for, at banken lever op til vedtægter, lovgivning og de forskrifter, bestyrelsen angiver. Direktionen deltager normalt i bestyrelses- og repræsentantskabsmøder, men har ingen stemmeret. Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn og pension. Det er bestyrelsen, der ansætter direktionen.

På lsb.dk/corporategovernance_2016, kan du læse mere om bankens implementering af anbefalingerne om god selskabsledelse.

Ledelse

Bestyrelsens formand:

Formand Anders Bondo Christensen, 57 år

Indvalgt i bestyrelsen den 25. marts 2003. Senest genvalgt den 7. marts 2016. Formand for nominerings-, aflønnings- og risikoudvalget.

Formand: Danmarks Lærerforening, Lærernes Centralorganisation, Forhandlingsfællesskabet, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), FTF-K, Lærernes Pension, LPA Holding, FS Design, A/S Hotel Frederiksdal.

Bestyrelsesmedlem: FTF, Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Fonden for Entreprenørskab (tidl. Young Enterprise), Ulandssekretariatet, Nordiske Lærerorganisationers Samråd (NLS).

Bestyrelsens 1. næstformand:

Forbundsformand Claus Oxfeldt, 54 år

Indvalgt i bestyrelsen den 9. marts 2015. Senest genvalgt den 7. marts 2016.

Forbundsformand: Politiforbundet.

Formand: Nordisk Politiforbund.

Næstformand: Statstjenestemændenes Centralorganisation 10 (CO 10).

Bestyrelsesmedlem: Forbrugsforeningen af 1886, Tjenestemændenes Låneforening, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF).

Bestyrelsens 2. næstformand:

Formand Lars Qvistgaard, 49 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016.

Formand: Akademikerne

Bestyrelsesmedlem: ATP, Lønmodtagernes Dyrtidsfond, Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Forhandlingsfællesskabet.

Repræsentantskabsmedlem: Forbrugsforeningen af 1886.

Medlem: Det Økonomiske Råd.

Forbundsformand Jørn Rise Andersen, 60 år

Indvalgt i bestyrelsen den 18. marts 2009. Senest genvalgt den 7. marts 2016.

Forbundsformand: Dansk Told & Skatteforbund.

Bestyrelsesformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesnæstformand: Interesseforeningen.

Formand: Dansk Told og Skatteforbunds Fælleslegat.

Bestyrelsesmedlem: Tjenestemændenes Forsikring, Fonden af 1844.

Formand Grete Christensen, 59 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 7. marts 2016.

Formand: Dansk Sygeplejeråd, Sundhedskartellet, Sygeplejerskernes Fritidsboliger A/S, Sygeplejerskernes Samarbejde i Norden SSN, Forbrugsforeningen af 1886, A/S Knudemosen.

Næstformand: Hotel Koldingfjord A/S, Pensionskassernes Administration A/S (PKA A/S), Pensionskassen for sygeplejersker og lægesekretærer.

Bestyrelsesmedlem: FTF, Forhandlingsfællesskabet, Dansk Selskab for Patientsikkerhed, Ulandssekretariatet.

Forbundsformand Henrik Horup, 53 år

Indvalgt i bestyrelsen den 11. marts 2013. Senest genvalgt den 7. marts 2016.

Forbundsformand: Dansk Jernbaneforbund.

Bestyrelsesformand: Min A-kasse, Tjenestemændenes Forsikring, Interesseforeningen Afd. 1, Interesseforeningen Afd. 17.

Næstformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesmedlem: Europæisk Transportarbejder Forbund (ETF), Nordisk Transportarbejder Forbund (NTF) (Sektionsformand), Branchebestyrelsen Pension Danmark, Sampension (Kundegruppen for Statsansatte), Dan Ejendoms Service A/S, Låneforeningen 1883.

Repræsentantskabsmedlem: Tryghedsgruppen (Syddanmark).

Direktør Jens Kragh, 66 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016.

Direktør: FTF

Repræsentantskabsmedlem: ATP

Finansdirektør Lars Wallberg, 57 år

Indvalgt i bestyrelsen den 19. marts 2012. Senest genvalgt den 7. marts 2016. Formand for Revisionsudvalget.

Næstformand: Kapitalforeningen LD.

Bestyrelsesmedlem: Refshaleøen Holding A/S, Refshaleøens Ejendomsselskab A/S, Kildebjerg Ry A/S.

Finansdirektør: Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Boligmedarbejder Helle Bagge Britze, 51 år

Indvalgt i bestyrelsen den 9. marts 2015.

Medarbejdervalgt.

Medlem: B-Side medlem SU (Lån & Spar Bank)

Analytiker Carsten Mærsk Clausen, 40 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014.

Medarbejdervalgt.

Bestyrelsesmedlem: Lån & Spar Fond.

Finansiel rådgiver Klaus Jespersen, 44 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 17. marts 2014.

Medarbejdervalgt.

Repræsentantskabsmedlem: Glentevejs Antennelaug.

Souschef Karsten Poul Jørgensen, 38 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014.

Medarbejdervalgt.

Administrerende direktør John Christiansen, 52 år

Tiltrådt den 1. februar 2007.

Bankuddannet.

Merkonom i Finansiering og Kreditvæsen.

Stats.aut. ejendomsmægler.

Næstformand: Skandinavisk Data Center A/S, Lokale Pengeinstitutter.

Bestyrelsesmedlem: FinansDanmark, KAB, VP Securities.

Repræsentantskabsmedlem: Det Private Beredskab.

Bankdirektør Jesper Schiøler, 49 år

Tiltrådt 1. november 1990

Udnævnt til bankdirektør 1. oktober 2005.

Bankuddannet.

HD i Afsætning fra CBS.

Executive MBA fra Scandinavian International Management Institute (SIMI).

Formand: BOKIS A/S.

Bestyrelsesmedlem: Pensionskassen for Teknikum- og Diplomingeniører, Swipp Holding ApS.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen

Formålet med bankens interne kontrol og risikostyring i forbindelse med regnskabsaflæggelsen er at sikre, at kvartals-, halvårs- og årsrapport og den interne ledelsesrapportering giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning. Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen er blandt andet reguleret i lov om finansiel virksomhed § 71 og tilhørende vejledning udstedt af Finanstilsynet.

Den interne kontrol- og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen i Lån & Spar er opdelt i følgende områder:

- Kontrolmiljø
- Risikovurdering
- Kontrolaktiviteter
- Information og kommunikation
- Overvågning af kontroller

Kontrolmiljøet omfatter de betingelser, som regnskabsudarbejdelse og intern kontrol er underlagt. Regnskabsaflæggelsen er ledelsesmæssigt højt prioriteret, hvilket blandt andet afspejler sig i bankens organisering med egne kompetencer inden for økonomi, regnskab, risikostyring og jura.

Risikovurdering er en løbende proces, hvor væsentlige eller risikofyldte forhold af betydning for regnskabsprocessen identificeres og vurderes. Ledelsens vurdering af hvilke regnskabsposter, der indeholder væsentlige estimater og skøn, er en del af denne proces, og er nærmere beskrevet i note 1 om anvendt regnskabspraksis. Risikovurderingen er også en løbende proces i de afdelinger, som er involveret i regnskabsaflæggelse, og sker blandt andet ved vurderinger af konsekvenserne af ny regnskabsregulering eller ved introduktion af nye bankprodukter.

Kontrolaktiviteterne tager udgangspunkt i risikovurderingen og en detaljeret planlægning forud for regnskabsaflæggelsen med en klar opgave- og ansvarsfordeling på medarbejderniveau. En central del af kontrolaktiviteterne er traditionelle afstemninger og analyser af de enkelte regnskabsposter og øvrige oplysninger. Til sikring af, at regnskaberne aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning, anvendes tjeklister.

Informationssystem og kommunikation omfatter blandt andet de it-systemer, der bruges ved regnskabsaflæggelsen, og som leveres af SDC. Lån & Spar har et tæt samarbejde med SDC, som er med til at sikre, at de systemer, der har betydning for regnskabsaflæggelse, understøtter bankens transaktioner. Samarbejdet sker via bestyrelsesarbejdet i SDC og via ledende medarbejders deltagelse i forretnings- og specialudvalg. Herudover deltager den interne revision i SDC's systemrevisionsudvalg, og indhenter årligt erklæring fra SDC's systemrevisor om it-anvendelsen. Andre vigtige systemer, som har betydning for regnskabsaflæggelsen, er bankens kreditscoresystemer og nedskrivningsmodeller, som banken selv udvikler og driver.

Overvågning af kontroller sker i hele regnskabsprocessen og på forskellige niveauer. I de afdelinger, der er involveret i regnskabsaflæggelsen, er det således en fast procedure, at væsentlige afstemninger og analyser gennemgås af en mere erfaren medarbejder. Ledelsens overvågning omfatter blandt andet gennemgang af regnskaber, budgetopfølgning, analyser og anden ledelsesinformation. Overvågningen af kontroller er desuden en væsentlig del af intern og ekstern revisions arbejde.

Regnskab, indhold

Selskab		Noter - Balance (fortsat)	
Lån & Spar Bank A/S		20 Obligationer til dagspris	56
Højbro Plads 9-11		21 Aktier m.v.	56
DK-1200 København K		22 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	56
CVR-nr.: 13 53 85 30		23 Immaterielle aktiver	57
Hjemsted: Københavns Kommune		24 Domicilejendomme	58
Resultatopgørelse for 2016	24	25 Øvrige materielle aktiver	58
Totalindkomstopgørelse for 2016	24	26 Andre aktiver	58
Balance pr. 31. december 2016	25	28 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	58
Pengestrømsopgørelse for 2016	26	28 Indlån og anden gæld	58
Egenkapitalopgørelse for 2016	27	29 Andre passiver	59
NOTER		30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	59
Noter - Anvendt regnskabspraksis		31 Udskudt skat	60
1 Anvendt regnskabspraksis	29-34	32 Hensættelser til tab på garantier	60
Noter - Risikostyring		33 Efterstillede kapitalindskud	60
2 Risikostyring	35-49	34 Aktiekapital	61
Noter - Kapitalstyring		35 Værdireguleringer	61
3 Kapitalstyring	50-51	36 Andre reserver	61
Noter - Resultatopgørelse		Noter - Pengestrømsopgørelse	
4 Renteindtægter	52	37 Andre poster uden likviditetseffekt	62
5 Renteudgifter	52	38 Ændring i driftskapital	62
6 Udbytte af aktier m.v.	52	Noter - Supplerende oplysninger	
7 Gebyrer og provisionsindtægter	52	39 Basisindtjening	63
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	52	40 Revisionshonorar	64
9 Kursreguleringer	52	41 Ledelsens aflønning m.v.	64-65
10 Andre driftsindtægter	53	42 Aktiebaserede incitamentsordninger	66
11 Udgifter til personale og administration	53	43 Dagsværdi af finansielle instrumenter	66
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	53	44 Eventualforpligtelser	67
13 Andre driftsudgifter	53	45 Andre forpligtende aftaler	67
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	53	46 Sikkerhedsstillelser	67
15 Skat	54	47 Nærtstående parter	67
16 Årets resultat pr. aktie	54	48 Selskabslovens § 55	68
Noter - Balance		49 Erhvervelse af virksomhed	68
17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	55	50 Regnskabsmæssig sikring	68
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	55	51 Netto rente- og gebyrindtægter og kursreguleringer fordelt på aktiviteter og geografiske markeder	69
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	55	52 Segmentoplysninger, geografisk	69
		53 Afledte finansielle instrumenter	70
		54 Hoved- og nøgletal for 2012-2016	71

Resultatopgørelse for 2016

NOTE (1.000 KR.)	2016	2015
4 Renteindtægter	563.109	541.236
5 Renteudgifter	122.924	124.500
Netto renteindtægter	440.185	416.736
6 Udbytte af aktier m.v.	3.020	3.406
7 Gebyrer og provisionsindtægter	364.042	317.070
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.155	53.565
Netto rente- og gebyrindtægter	746.092	683.647
9 Kursreguleringer	16.908	-5.316
10 Andre driftsindtægter	2.929	2.183
11 Udgifter til personale og administration	515.660	505.570
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	48.753	15.264
13 Andre driftsudgifter	440	22.123
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	29.493	8.441
22 Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	4.904	2.330
Resultat før skat	176.487	131.446
15 Skat	37.559	30.119
Årets resultat	138.928	101.327
16 Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,5	37,6

Totalindkomstopgørelse for 2016

Årets resultat	138.928	101.327
Aktuarmæssige gevinster og tab	-319	-439
Opskrivning af domicilejendomme	0	10.325
Valutakursregulering af udenlandske enheder	-52.196	22.055
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	51.566	-22.217
15 Skat af anden totalindkomst	742	2.132
Anden totalindkomst efter skat	-1.691	7.592
Årets totalindkomst	137.237	108.919

Balance pr. 31. december 2016

NOTE (1.000 KR.)	2016	2015
Aktiver		
17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	298.499	333.749
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	2.802.566	2.706.388
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	11.553.390	10.782.409
20 Obligationer til dagsværdi	1.735.983	1.147.271
21 Aktier m.v.	116.031	107.044
22 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	13.271	13.367
23 Immaterielle aktiver	54.638	55.533
Grunde og bygninger, i alt	129.943	132.666
24 - Domicilejendomme	129.943	132.666
25 Øvrige materielle aktiver	23.318	27.600
Aktuelle skatteaktiver	7.747	11.906
26 Andre aktiver	180.846	139.943
Periodeafgrænsningsposter	28.899	53.623
Aktiver i alt	16.945.131	15.511.499
Passiver		
27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	34.432	23.606
28 Indlån og anden gæld	15.144.536	13.838.290
29 Andre passiver	456.593	454.966
Periodeafgrænsningsposter	753	709
Gæld i alt	15.636.314	14.317.571
30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	9.440	8.599
31 Hensættelser til udskudt skat	6.210	5.172
32 Hensættelser til tab på garantier	56	1.758
Hensatte forpligtelser i alt	15.706	15.529
33 Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000
34 Aktiekapital	271.000	271.000
35 Værdireguleringer	38.772	40.214
- Opskrivningshentæggelser	40.397	40.376
- Valutaomregningsreserve	-1.625	-162
36 Andre reserver	5.548	5.644
- Lovpligtige reserver	5.548	5.644
Overført resultat	856.111	739.861
Foreslået udbytte	21.680	21.680
Egenkapital i alt	1.193.111	1.078.399
Passiver i alt	16.945.131	15.511.499

Pengestrømsopgørelse for 2016

26

PENGESTRØMSOPGØRELSE FOR 2016

NOTE (1.000 KR.)	2016	2015
Årets resultat før skat	176.487	131.446
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	48.753	15.264
37 Andre poster uden likviditetseffekt	-3.608	-2.062
Betalte skatter	-33.104	-33.166
38 Ændring i driftskapital	-67.818	1.755.823
Pengestrømme fra driftsaktivitet	120.710	1.867.305
Køb af immaterielle aktiver	-37.643	-23.701
Køb af materielle aktiver	-6.907	-19.886
Køb af virksomhed	0	-1.060.533
Salg af domicilejendom	2.293	0
Salg af materielle aktiver	0	2
Modtaget udbytte fra tilknyttede virksomheder	5.000	0
Pengestrømme fra investeringsaktivitet	-37.257	-1.104.118
Køb af egne aktier	-8.503	-7.498
Salg af egne aktier	7.538	6.438
Udbetalt udbytte	-21.560	-21.596
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet	-22.525	-22.656
Likviditetsforskydning, netto	60.928	740.531
Likvider, primo	3.040.137	2.299.606
Likvider, ultimo	3.101.065	3.040.137
Likvider, ultimo		
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	298.499	333.749
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	2.802.566	2.706.388
I alt	3.101.065	3.040.137

Kreditfaciliteter:

Bankens ikke-udnyttede kreditfaciliteter udgør 94.736 t.kr. (2015: 104.100 t.kr.), heraf 94.736 t.kr. mod sikkerhed i værdipapirer (2015: 104.100 t.kr.)

Egenkapitalopgørelse for 2016

	Aktie- kapital	Opskrivnings- henlæggelser	Valutaom- regnings- reserve	Andre reserver	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt
2016							
Egenkapital, primo	271.000	40.376	-162	5.644	739.861	21.680	1.078.399
Årets resultat	0	0	0	4.904	112.344	21.680	138.928
Opløsning af reserver ved udbytte fra tilknyttede virksomheder	0	0	0	-5.000	5.000	0	0
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	-319	0	-319
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	-52.196	0	0	0	-52.196
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	51.566	0	0	0	51.566
Skat af anden totalindkomst	0	21	-833	0	70	0	-742
Anden totalindkomst i alt	0	21	-1.463	-5.000	4.751	0	-1.691
Totalindkomst i alt for året	0	21	-1.463	-96	117.095	21.680	137.237
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-8.503	0	-8.503
Salg af egne aktier	0	0	0	0	7.538	0	7.538
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-21.560	-21.560
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	120	-120	0
Transaktioner med ejere i alt	0	0	0	0	-845	-21.680	-22.525
Egenkapital, ultimo	271.000	40.397	-1.625	5.548	856.111	21.680	1.193.111
2015							
Egenkapital, primo	271.000	32.976	0	3.314	663.166	21.680	992.136
Årets resultat	0	-696	0	2.330	78.013	21.680	101.327
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	-439	0	-439
Opskrivning af domicilejendomme	0	10.325	0	0	0	0	10.325
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	22.055	0	0	0	22.055
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	-22.217	0	0	0	-22.217
Skat af anden totalindkomst	0	-2.229	0	0	97	0	-2.132
Anden totalindkomst i alt	0	8.096	-162	0	-342	0	7.592
Totalindkomst i alt for året	0	7.400	-162	2.330	77.671	21.680	108.919
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-7.498	0	-7.498
Salg af egne aktier	0	0	0	0	6.438	0	6.438
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-21.596	-21.596
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	84	-84	0
Transaktioner med ejere i alt	0	0	0	0	-976	-21.680	-22.656
Egenkapital, ultimo	271.000	40.376	-162	5.644	739.861	21.680	1.078.399

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

29

1 Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten er aflagt efter reglerne i lov om finansiell virksomhed og bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. (Regnskabsbekendtgørelsen). Bestemmelserne i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse er udformet, så bestemmelserne om indregning og måling som udgangspunkt ikke er i modstrid med gældende regler ifølge IAS/IFRS. Herudover aflægges årsrapporten i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten 2015.

Årsregnskabet præsenteres i tusinde danske kroner.

Nye regler for nedskrivning på udlån, der træder i kraft pr. 1. januar 2018

Pr. 1. januar 2018 træder nye bestemmelser i kraft som følge af EU's vedtagelse af IFRS 9 i juli 2016.

Vedtagelsen forventes at ændre på bestemmelserne i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse. Bestemmelserne forventes især at påvirke bankens regnskabsmæssige behandling af værdiforringelse af finansielle aktiver, der fremover vil tage udgangspunkt i et forventet tab-princip. Indregning af kredit-tab vil derfor blive foretaget tidligere end efter de nuværende regler, der er baseret på et princip om faktisk indtrufne tab. Banken har endnu ikke opgjort effekten ved implementering af de forventede nye regler. Det er forventningen, at effekten af implementeringen af de forventede nye regler vil betyde en væsentlig forøgelse af nedskrivningerne og dermed en reduktion af bankens værdi af udlån og egenkapitalen. Banken afventer Finanstilsynets endelige udformning af de nye regler, inden endelig vurdering af effekten kan beregnes og udmeldes.

Koncernforhold

Investeringsforvaltningsselskabet Invest Administration A/S er et 100 % ejet datterselskab af Lån & Spar. I forhold til Lån & Spars regnskab anses Invest Administration A/S for at være uvæsentlig, og holdes derfor ude af konsolideringen. Da Lån & Spar ikke har andre datterselskaber, er der ikke udarbejdet koncernregnskab.

Generelt

Indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det som følge af en tidligere begivenhed er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde banken, at aktiverens værdi kan måles pålideligt, samt at aktiverne er under bankens kontrol. Forpligtelser indregnes i balancen, når banken som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå banken, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt. Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige ri-

sici og tab, der fremkommer inden årsregnskabet aflægges, og som afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen. I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Segmentoplysninger

Lån & Spar har opdelt sine aktiviteter i de geografiske markeder Danmark og Sverige.

Omregning af fremmed valuta

Årsregnskabet præsenteres i danske kroner, som er bankens funktionelle valuta. Transaktioner i anden valuta end danske kroner omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, omregnes til balancedagens kurs. Valutakursreguleringer, der opstår ved afregning eller ved omregning til balancedagens kurs, indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Ikke-monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta, der ikke omvurdes til dagsværdi, omregnes på transaktionstidspunktet til transaktionsdagens kurs.

For udenlandske enheder, hvor den funktionelle valuta afviger fra regnskabsvalutaen, omregnes resultatopgørelsens poster til transaktionsdagens kurs (gennemsnitskurs) og for poster i balancen til balancedagens kurs. De valutakursforskelle, der opstår ved denne omregning, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst.

Virksomhedssammenslutninger

Ved overtagelse af en anden virksomhed eller en aktivitet indregnes de overtagne aktiver (herunder identificerbare immaterielle aktiver som for eksempel kunderelationer), forpligtelser og eventualforpligtelser fra overtagelsestidspunktet i henhold til overtagelsesmetoden. Der tages hensyn til skatteeffekten af de foretagne omvurderinger. Kostprisen for en virksomhed består af dagsværdien af det erlagte vederlag. Hvis vederlagets endelige fastsættelse er betinget af en eller flere fremtidige begivenheder, indregnes disse til dagsværdien heraf på overtagelsestidspunktet. Omkostninger, der direkte kan henføres til virksomhedsovertagelsen, indregnes i resultatopgørelsen ved afholdelsen.

Positive forskelsbeløb (goodwill) mellem kostprisen for virksomheden og dagsværdien af overtagne identificerede aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser indregnes under immaterielle aktiver. Negative forskelsbeløb, (negativ goodwill) mellem kostprisen for virksomheden og dagsværdien af overtagne identificerede aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser, indregnes i resultatopgørelsen på overtagelsestidspunktet. Goodwill fra erhvervede virksomheder reguleres inden for maksimum 12 måneder efter overtagelsen, såfremt der efter erhvervelsen fremkommer yderligere oplysninger om dagsværdien på overtagelsestidspunktet af de overtagne aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser. Dog indregnes goodwill ikke til et beløb, der overstiger forventede fremtidige indtægter fra den overtagne virksomhed.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

1 Anvendt regnskabspraksis fortsat

Regnskabsmæssig sikring

Ved sikring af valutaomregningsrisikoen af nettoinvesteringer i udenlandske enheder anvendes reglerne om regnskabsmæssig sikring. Andelen af værdireguleringer af sikringsinstrumenter, som vedrører sikringen, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst, i det omfang de effektivt sikrer mod valutakursændringer i de udenlandske virksomheder.

Den ineffektive del indregnes i resultatopgørelsen. Ved afhændelse af den udenlandske enhed overføres de akkumulerede værdiændringer til resultatopgørelsen, herunder også valutakursforskelle indregnet under valutaomregningsreserven i forbindelse med omregning af nettoinvesteringen i den udenlandske enhed.

Regnskabsmæssige estimater og skøn

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket, i det omfang de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn. Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige. Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsaflæggelsen, er uændrede i forhold til tidligere år. De væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivning på udlån og er beskrevet nedenfor.

Nedskrivninger på udlån

Nedskrivning på udlån foretages, hvis der er objektiv indikation for, at udlånet er værdiforringet. Denne vurdering foretages individuelt og gruppevist. Vurderingen af om der skal foretages nedskrivning samt størrelsen af denne, er forbundet med en del usikkerhed, idet der foretages en række skøn. For individuelt vurderede udlån er det særligt fastlæggelsen af det mest sandsynlige forløb af fremtidige betalinger, idet der er forbundet med usikkerhed, idet der skønnes over debtors fremtidige betalingsevne og vilje samt værdien ved og tidshorisonten for realisation af sikkerheder.

Ved gruppevis vurdering foretages nedskrivning, såfremt risikopræmien på udlånet er højere end på tidspunktet for udlånets oprettelse. Risikopræmien dækker over sandsynligheden for, at debitor ikke vil være i stand til at overholde sine forpligtelser over for banken, samt hvor stort et tab, det i givet fald vil medføre for banken. Der er en del usikkerhed forbundet med estimeringen af risikopræmien på udlånet, idet denne bygger på historiske tabserfaringer samt misligholdelsesfrekvenser. For oplysninger om nedskrivninger på udlån henvises til note 2, Risikostyring.

Øvrige væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster.

Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier

Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier er baseret på værdiansættelsesmetoder, som ikke bygger på observerbare markedsdata, og dagsværdien er som følge heraf for-

bundet med usikkerhed. For oplysninger om dagsværdireguleringer af unoterede aktier henvises til note 43, Dagsværdi af finansielle instrumenter.

Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme

Dagsværdien for domicilejendomme opgøres med assistance fra eksterne eksperter på grundlag af afkastmetoden; en metode der bygger på skøn over den forventede nettoteleindtægt, depositum og forrentningsprocent for den enkelte domicilejendom. Oplysninger om forudsætninger ved omvurdering af domicilejendomme fremgår af note 24, Domicilejendomme.

Nedskrivningstest af goodwill

Værdien af goodwill er baseret på et skøn over det fremtidige frie cash flow fra den pengestrømsfrembringende enhed, som goodwill er allokeret til. Oplysninger om forudsætninger ved nedskrivningstest af goodwill fremgår af note 23, Immaterielle aktiver.

Måling af ydelsesbaserede pensionsordninger

Ydelsesbaserede pensionsordninger er opgjort med assistance fra eksterne aktuarer baseret på ledelsens skøn over blandt andet forventet afkast af pensionsordningernes aktiver samt løn- og pensionsreguleringssats, og er forbundet med usikkerhed. Oplysninger om forudsætninger ved måling af ydelsesbaserede pensionsordninger fremgår af note 30, Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser.

Resultatopgørelse

Renter, udbytte af kapitalandele, gebyrer og provisioner og kursreguleringer

Renteindtægter og renteudgifter omfatter rentebetalinger samt gebyrer og provisioner m.v. i forbindelse med aftaler om lån. Renteindtægter og renteudgifter periodiseres over lånets løbetid. Renteindtægter på udlån, som er fuldt eller delvist nedskrevet, indtægtsføres alene med et beløb svarende til den effektive rente af det nedskrevne udlån.

Udbytter fra investeringer indregnes, når der er erhvervet endelig ret til udbyttet. Dette vil typisk sige på tidspunktet for generalforsamlingens godkendelse af udlodningen fra det pågældende selskab. Dette gælder dog ikke for kapitalandele i tilknyttede virksomheder, som måles efter indre værdis metode, idet der henvises til praksisbeskrivelsen for disse kapitalandele.

Afkast af bankens handelsbeholdning indregnes under henholdsvis renter, udbytte af kapitalandele og kursreguleringer.

Gebyrer og provisioner for løbende ydelser periodiseres over løbetiden. Provisioner for løbende ydelser vedrørende formidling af realkreditlån for Totalkredit indregnes efter modregningsmodellen. Modregningsmodellen giver Totalkredit adgang til at modregne konstaterede tab i realkreditlånets løbetid i de fremtidige løbende provisionsindtægter.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

31

NOTER – ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

1 Anvendt regnskabspraksis fortsat

Modregning indregnes på tidspunktet for den tabsgivende begivenhed, og årets eventuelle overskydende tab modregnes i fremtidige provisionsindtægter. Øvrige gebyrer og provisioner indregnes, når serviceydelsen er udført.

Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder indtægter fra udlejning af medarbejdere og udlejning af lokaler.

Udgifter til personale og administration

Udgifter til personale omfatter løn og gager, pensioner, lønsumsafgift samt andre sociale udgifter til bankens personale. Udgifter til administration omfatter udgifter til it, markedsføring, kontorholdsomkostninger og øvrige udgifter forbundet med drift af banken.

Andre driftsudgifter

Andre driftsudgifter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder udgifter til Garantiformuen og Afviklingsformuen.

Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder

Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder omfatter den forholdsmæssige andel af de enkelte virksomheders resultat efter skat.

Skat

Lån & Spar er administrationselskab i en international sambeskatning med tilknyttede virksomheder og faste driftssteder. Den aktuelle selskabsskat fordeles mellem de sambeskattede selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster med refusion vedrørende skattemæssige underskud. Årets skat, som består af årets aktuelle skat og ændring af udskudt skat, indregnes i resultatopgørelsen med den del, der kan henføres til årets resultat, anden totalindkomst med den del, der kan henføres til posteringer, som er ført på anden totalindkomst, fx skat på opskrivning af domicilejendomme og direkte i egenkapitalen med den del, der kan henføres til posteringer, som er ført direkte på egenkapitalen.

Balance

Generelt for finansielle aktiver og forpligtelser

Finansielle aktiver og forpligtelser indregnes på afregningstidspunktet. Indtil afregningstidspunktet indregnes ændringen i værdien af finansielle aktiver og forpligtelser.

Ved første indregning måles finansielle aktiver og finansielle forpligtelser til dagsværdi med fradrag af transaktionsomkostninger

Ophør af indregning sker på afregningstidspunktet, når retten til at modtage / afgive pengestrømme fra det finansielle aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis det er overdraget og

banken i al sin væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Kassebeholdning og anfordringstilgodehavende hos centralbanker / Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker omfatter tilgodehavender hos andre kreditinstitutter samt tidsindsud i centralbanker, og måles ved første indregning til dagsværdi med tillæg af transaktionsomkostninger og fradrag af modtagne gebyrer og stiftelsesprovisioner. Efterfølgende måles tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker til amortiseret kostpris.

Udlån

Ved første indregning måles udlån til dagsværdi med fradrag for lånegebyrer og provisioner. Efterfølgende måles udlån til amortiseret kostpris. Er der på balancedagen indtruffet objektiv indikation for, at udlån er værdiforringede, nedskrives udlånet svarende til forskellen mellem udlånets regnskabsmæssige værdi og nutildsværdien af forventede fremtidige betalinger fra udlånet inkl. realisationsværdien af eventuelle sikkerheder.

Individuelle nedskrivninger

For betydelige udlån og udlån, der udviser svaghedstegn, foretages en individuel vurdering baseret på følgende kriterier:

- Kunden har betydelige økonomiske vanskeligheder.
- Kunden har ikke overholdt afviklingsaftaler.
- Kundens lånevilkår er lempet som følge af økonomiske vanskeligheder.
- Sandsynligheden for at kunden går konkurs eller bliver underlagt anden form for økonomisk rekonstruktion.

Ved den individuelle vurdering er forventede fremtidige betalinger fra udlånet baseret på det mest sandsynlige forløb af betalingerne.

Hensættelse til tab på garantier og uudnyttede kreditter

Der indregnes en hensættelse til tab på garantier og uudnyttede kreditter, når der er objektiv indikation på, at kunden ikke er i stand til at dække de forpligtelser, som garantien er stillet overfor, og det dermed er sandsynligt, at banken må afgive økonomiske fordele for at indfri forpligtelsen. Hensættelsen til tab på garantier måles dog ikke lavere end den provision, som er modtaget fra garantien periodiseret over garantiperioden. Ved måling af den hensatte forpligtelse foretages en tilbagediskontering af de omkostninger, som anses for nødvendige til at afvikle forpligtelsen. Diskonteringsfaktoren afspejler markedets generelle renteniveau med tillæg af de konkrete risici, som skønnes at være på forpligtelsen.

Gruppevise nedskrivninger

For øvrige udlån samt individuelt vurderede udlån, hvorpå der ikke nedskrives, foretages vurderingen gruppevis baseret på en risikoklassificering efter bankens ratingsystem.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

1. Anvendt regnskabspraksis fortsat

Ved den gruppevisse vurdering anses objektiv indikation for værdiforringelse for indtruffet, når et af følgende kriterier er opfyldt:

- Ved et forværret betalingsmønster der medfører, at udlånet flytter sig til en dårligere risikoklasse.
- Gruppen som helhed udgør en større risiko end oprindeligt antaget, og risikopræmien for gruppen derfor skal være højere.

Gruppevisse nedskrivninger beregnes som forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi af udlånene i de enkelte grupper og nutidsværdien af forventede fremtidige betalinger.

Nedskrivningerne opgøres på grundlag af bruttovandringer mellem risikoklasserne. Nedskrivningerne føres samlet på en korrektivkonto, som modregnes i udlånet. Nedskrivninger tilbageføres, hvis efterfølgende begivenheder viser, at værdiforringelsen ikke længere er gældende. Udlån afskrives, når tabet er endeligt konstateret. Nedskrivninger af udlån, tilbageførte nedskrivninger og afskrivning af udlån indgår i resultatopgørelsen under nedskrivninger på udlån mv.

Obligationer og aktier

Ved første indregning måles obligationer og aktier i handelsbeholdningen til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Obligationer og aktier i handelsbeholdningen måles efterfølgende til dagsværdi. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, måles ligeledes til dagsværdi. Dagsværdien for børsnoterede obligationer og aktier, der handles på aktive markeder, fastsættes ud fra lukkekursen på balancedagen. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, omfatter hovedsageligt aktier i forskellige sektorselskaber, hvor det ved aftale er fastsat, til hvilken kurs aktierne kan handles mellem aktionærerne. For disse aktier fastsættes dagsværdien ud fra den aftalte kurs. For øvrige unoterede aktier fastsættes dagsværdien ud fra tilgængelige oplysninger om handler eller ved anvendelse af kapitalværdiberegninger.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder indregnes og måles efter den indre værdis metode. Andele af virksomhedernes resultat efter skat indregnes i resultatopgørelsen under resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder. Andele af tilknyttede virksomheders egenkapitalbevægelser indregnes direkte på egenkapitalen.

Fælles kontrollerede aktiviteter

Fælles kontrollerede aktiviteter omfatter bankens deltagelse i aktiviteter, hvor indflydelse ved kontrakt er delt med andre. De aktiver, som banken kontrollerer, og de forpligtelser, som banken påtager sig, indregnes i balancen under de regnskabsposter, som det enkelte aktiv eller den enkelte forpligtelse tilhører. I resultatopgørelsen indregnes de omkostninger, som banken afholder til fælles kontrollerede aktiviteter, og bankens andel af indtægter fra fælles kontrollerede aktiviteter.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter omfatter terminsforretninger, som ved første indregning måles til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Efterfølgende måles afledte finansielle instrumenter til dagsværdi. Dagsværdien opgøres efter almindelig anerkendte metoder, der bygger på markedsbaserede parametre. Ændringen i dagsværdien indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Instrumenter med positiv dagsværdi indregnes under andre aktiver, mens instrumenter med negativ dagsværdi indregnes under andre passiver.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver omfatter goodwill, kunderelationer, afståelsesrettigheder og egenudviklet software. Immaterielle aktiver måles ved første indregning til kostpris, som er omkostninger, der direkte kan henføres til de immaterielle aktiver. Efterfølgende måles immaterielle aktiver som udgangspunkt til kostprisen med fradrag af afskrivninger over aktivets økonomiske levetid. Såfremt genindvindingsværdien af de immaterielle aktiver er mindre end den regnskabsmæssige værdi, nedskrives aktivet over resultatopgørelsen. Den skønnede økonomiske levetid for de enkelte immaterielle aktiver er anført nedenfor.

Goodwill

Goodwill fremkommer ved virksomhedsovertagelser, og består af forskelsværdien mellem kostprisen og dagsværdien af overtagne nettoaktiver på overtagelsestidspunktet. Goodwill testes for værdiforringelse, såfremt der er objektive indikationer på værdiforringelsen, dog mindst én gang årligt, og nedskrives til genindvindingsværdien over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi af den pengestrømsfrembringende enheds nettoaktiver overstiger genindvindingsværdien. Der afskrives ikke på goodwill.

Kunderelationer

Kunderelationer erhvervet ved virksomhedsovertagelse afskrives lineært over den forventede økonomiske brugstid, der ikke overstiger 10 år. Den økonomiske brugstid afhænger af kundeloyaliteten og revurderes årligt.

Afståelsesrettigheder

Afståelsesrettigheder afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 5 år.

Egenudviklet software

Egenudviklet software indregnes på baggrund af afholdte udviklingsomkostninger og afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 3-6 år.

Grunde og bygninger

Domicilejendomme

Domicilejendomme er ejendomme, hvorfra der drives bankvirksomhed, eller som på anden måde indgår i den primære drift. Domicilejendomme måles ved første indregning til kostpris inklusive handelsomkostninger. Domicilejendomme måles efterfølgende til omvurderet værdi, som er

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

1 Anvendt regnskabspraksis fortsat

dagsværdien på omvurderingstidspunktet med fradrag af efterfølgende afskrivninger og tab ved værdiforringelse. Afskrivninger foretages lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 50 år. Afskrivningsgrundlaget er omvurderet værdi med fradrag af forventet restværdi efter afsluttet brugstid. Der afskrives ikke på grunde. Fald i den omvurderede værdi indregnes i resultatopgørelsen, med mindre faldet modsvarer en værdistigning, der tidligere er indregnet direkte på egenkapitalen. Stigninger indregnes i bankens totalindkomst, og bindes i egenkapitalen under opskrivningshenlæggelser. Opskrivninger, der modsvarer en tidligere foretagen nedskrivning på samme ejendom, indregnes i resultatopgørelsen.

Øvrige materielle aktiver

Ved første indregning måles øvrige materielle aktiver til kostpris inklusive omkostninger direkte tilknyttet til anskaffelsen samt eventuelle omkostninger til klargøring af aktivet, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Efterfølgende måles øvrige materielle aktiver til kostpris med fradrag af afskrivninger over den økonomiske levetid, der sædvanligvis udgør 3-10 år.

Andre aktiver

Andre aktiver omfatter øvrige aktiver, der ikke indplaceres under de øvrige aktivposter. Andre aktiver omfatter positiv markedsværdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsværdi. Andre aktiver omfatter også tilgodehavende renter og andre aktiver, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter omfatter afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker indregnes til dagsværdi svarende til modtaget vederlag med fradrag af afholdte direkte henførbare transaktionsomkostninger. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

Indlån

Indlån omfatter gæld til private og virksomheder, som ikke er kreditinstitutter, fx almindelige indlån, tidsindskud og særlige indlånsformer. Indlån indregnes til dagsværdi. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

Skat

Aktuelle skatteaktiver og aktuelle skatteforpligtelser indregnes i balancen opgjort som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst reguleret for betalt acontoskat.

Udskudt skat indregnes af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver og forpligtelser. Udskudt skat opgøres på grundlag af gæl-

dende skattelovgivning og -satser, og afspejler den måde, hvorpå banken på balancedagen forventer at genindvinde eller afvikle den regnskabsmæssige værdi af sine aktiver og forpligtelser.

Udskudte skatteaktiver indregnes i balancen med den værdi, hvortil aktivet forventes at kunne realiseres. Ændring i udskudt skat som følge af ændringer i skattesatsen indregnes i resultatopgørelsen.

Andre passiver

Andre passiver omfatter passiver, der ikke indplaceres under de øvrige passivposter. Andre passiver omfatter negativ markedsværdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsværdi. Andre passiver omfatter også skyldige renter og andre forpligtelser, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter omfatter indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser omfatter pensionsforpligtelser, udskudt skat, hensættelse til tab på garantier samt andre hensatte forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller tidspunkt for afvikling, hvor det er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre træk på bankens økonomiske ressourcer, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Forpligtelsen måles som det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelserne. For ydelsesbaserede pensionsordninger indregnes kapitalværdien af de fremtidige ydelser som en hensat forpligtelse. Der foretages årligt en aktuarmæssig opgørelse af kapitalværdien. Årets regulering af kapitalværdien indregnes i resultatopgørelsen, med undtagelse af aktuarmæssige gevinster og tab, der indregnes i anden totalindkomst.

Hensættelse til tab på garantier er beskrevet under posten udlån.

Efterstillede kapitalindskud

Efterstillede kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditorkrav. Efterstillede kapitalindskud måles ved første indregning til dagsværdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Egenkapital

Aktiekapital

Aktier klassificeres som egenkapital, når der ikke er nogen forpligtelse til at overføre kontanter eller andre aktiver.

Udbytte

Forslag til udbytte for regnskabsåret indregnes under egenkapitalen på balancedagen og som en gældsforpligtelse på tidspunktet for vedtagelse på generalforsamlingen.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

NOTE

1 Anvendt regnskabspraksis fortsat

Egne aktier

Køb og salg af egne aktier samt udbytte fra disse indregnes direkte på egenkapitalen under overført overskud.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserven omfatter forskelsbeløb opstået ved omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Herudover indgår valutakursreguleringer af finansielle kontrakter, som indgår i den regnskabsmæssige sikring af nettoinvesteringer i udenlandske enheder.

Lovpligtige reserver

Lovpligtige reserver omfatter værdireguleringer af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder efter indre værdis metode. Reserven reduceres med udbytteudlodninger til modersekskabet, andre egenkapitalbevægelser i tilknyttede og associerede virksomheder samt ved hel eller delvis realisation af kapitalandelene.

Aktiebaseret aflønning

Bankens direktion, ledergruppe og øvrige medarbejdere var i perioden 2006-2008 omfattet af en incitamentsordning,

hvor de blev tilbudt aktieoptioner på køb af Lån & Spar aktier. Dagsværdien af ordningen på tildelingstidspunktet udgiftsføres i takt med optjeningen og modposteres på egenkapitalen. På udnyttelsestidspunktet indregnes medarbejdernes betaling som en stigning i egenkapitalen.

Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen præsenteres efter den indirekte metode, og viser pengestrømme for året fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet samt likvider ved årets begyndelse og slutning. Pengestrømme fra driftsaktiviteter opgøres som driftsresultatet; reguleret for ikke-kontante driftsposter og ændring i driftskapital. Pengestrømme fra investeringsaktiviteter omfatter køb og salg af immaterielle og materielle aktiver.

Pengestrømme fra finansieringsaktiviteter omfatter ændringer i aktiekapital samt udbetaling af udbytte.

Likvider omfatter kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker, tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker samt obligationsbeholdninger med løbetid på under 3 måneder fra tidspunktet for anskaffelsen.

2 Risikostyring

2.1 Risikotyper, målsætning og strategi samt organisering af risikostyring

Risikotyper

Banken er eksponeret over for forskellige risikotyper. De væsentligste risikotyper er:

- **Kreditrisiko:** Risikoen for tab som følge af, at modparter helt eller delvist misligholder deres betalingsforpligtelser.
- **Markedsrisiko:** Risikoen for tab som følge af, at markedsværdien af bankens aktiver og forpligtelser ændrer sig som følge af ændringer i markedsf forholdene.
- **Likviditetsrisiko:** Risikoen for, at banken ikke er i stand til at indfri sine forpligtelser ved hjælp af de normale likviditetsreserver.
- **Operationel risiko:** Risikoen for direkte eller indirekte tab forårsaget af utilstrækkelige eller fejlslagne interne processer og systemer, menneskelige fejl eller som følge af eksterne begivenheder.

Målsætning og strategi

Lån & Spar har en målsætning om at identificere alle de væsentlige risici, som banken er eksponeret overfor med henblik på optimering af indtjening i forhold til risiko.

Organisering af risikostyring

Bankens bestyrelse har det overordnede ansvar for afgrænsning og styring af bankens risici. Det er bestyrelsen, som fastlægger målsætning og strategi for risikostyring, samt tager stilling til de overordnede begrænsninger og retningslinjer for de risikotyper, som banken påtager sig. Bestyrelsen følger løbende op på, at banken drives på betryggende vis og i overensstemmelse med den fastlagte risikoprofil, de fastlagte risikopolitikker og retningslinjer. Bestyrelsen modtager løbende rapportering, der er relevant i forhold til bestyrelsens ansvar.

Bestyrelsens revisionsudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Revisionsudvalget har blandt sine opgaver at overvåge og vurdere effektiviteten af bankens interne kontrol- og risikostyringssystemer. Dette sker blandt andet ved skriftlig og mundtlig rapportering til udvalget samt ved udvalgets behandling af revisionsrapporter på området.

Bestyrelsens risikoudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Udvalget har til opgave at rådgive bestyrelsen om bankens overordnede nuværende og fremtidige risikoprofil og strategi og at bistå bestyrelsen med at påse, at bestyrelsens risikostrategi implementeres korrekt i organisationen. Risikoudvalget vurderer, om de finansielle produkter og tjenesteydelser, som banken handler med, er i overensstemmelse med bankens forretningsmodel og risikoprofil, herunder om der er en sammenhæng mellem indtjening og risiko. Risikoudvalget vurderer desuden bankens aflønningsstruktur i forhold til, om denne tager højde for bankens risici, kapital og likviditet.

Direktionen har ansvar for den daglige ledelse, herunder at banken drives i overensstemmelse med de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer. Direktionen har det daglige ledelsesmæssige ansvar for, at banken kun påtager sig risici, som banken forstår og kan gennemskue konsekvensen af. Direktionen har ansvar for risikorapporteringen til bestyrelsen. Direktionen modtager løbende rapportering om udviklingen i bankens risici samt overholdelsen af bankens politikker og retningslinjer.

Risikoteamet er et internt udvalg, organisatorisk placeret under direktionen, bestående af direktion samt ledende medarbejdere fra relevante afdelinger. Risikoteamets væsentligste rolle er at fastlægge den detaljerede kreditrisikopolitik ud fra de politikker, som bestyrelsen har besluttet. Risikoteamet følger løbende op på udviklingen i bankens risici og varetager risikorapporteringen til bestyrelsen. Risikoteamet har desuden ansvar for bankens risikomodeller, herunder overvågning af modellernes performance samt godkendelse af eventuelle justeringer i modellerne. Risikoteamet modtager løbende den rapportering, der er relevant i relation til Risikoteamets overvågning af bankens modeller samt udviklingen i bankens risici.

Likviditetsudvalget er organisatorisk placeret under direktionen og består af direktion samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Likviditetsudvalget har ansvar for den løbende opfølgning på bankens likviditetssituation samt iværksættelse af nødvendige tiltag i overensstemmelse med beredskabsplanen for likviditet.

Risikostyring er en central enhed under den risikoansvarlige, som er ansvarlig for bankens overvågning af kredit-, markeds-, likviditets- og operationel risiko, herunder overvågning af de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer samt overholdelse af direktionens videredelegerede beføjelser. Risikostyring refererer til direktionen.

Compliance har til opgave at overvåge risikoen for, at banken bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at banken eller bankens kunder lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af finansiell lovgivning samt bankens interne retningslinjer. Compliance refererer til direktionen.

Intern revision refererer til bestyrelsen og udfører kontrol af bankens risikostyringsprocesser, herunder om bankens procedurer lever op til loven, og om de anvendes korrekt. Intern revision rapporterer resultaterne af kontrollerne til bestyrelse og direktion.

2.2 Kreditrisiko

Bankens eksisterende udlånsportefølje vedrører primært udlån til privatkunder, men banken har også udlån til organisationer, foreninger, selvstændigt erhvervsdrivende primært inden for de liberale erhverv samt finansielle investorer.

Noter – Risikostyring

NOTE

2.2 Kreditrisiko fortsat

Styring og overvågning af kreditrisiko

Bestyrelsen fastlægger de overordnede rammer og retningslinier for kreditrisici, der styres ved hjælp af kreditpolitikken, forretningsgange, bevillingsinstrukser m.v. Bestyrelsen forelægges løbende bankens største engagementer til bevilling eller orientering. Bankens system til klassifikation af kunder er indarbejdet i bevillingsstrukturen, hvilket bidrager til øget styring af bankens risici.

Ansvar for, at politikker og forretningsgange i forbindelse med kreditvurderingen overholdes, er placeret i Kreditafdelingen. Overvågning og kontrol af kreditvurderingsprocessen varetages af Risikostyring, hvilket blandt andet inkluderer bankens ratingsystem samt anvendelsen af dette. Risikostyring har ligeledes til opgave at følge udviklingen i kreditrisici, herunder vurdere tab og nedskrivninger.

Bestyrelsen informeres hvert kvartal om bankens kreditrisiko. Rapportering til Risikoteamet foretages også kvartalsvist, men i en mere detaljeret form end den, der forelægges bestyrelsen.

Kreditvurdering

Kreditvurdering af kunden bygger på en vurdering af kundens indkomst- og formueforhold, forventet fremtidig tilbagebetalingsevne og økonomisk adfærd.

Banken har siden 2002 anvendt et egenudviklet ratingsystem til kreditvurdering af privatkunder i Danmark. Kunderne indplaceres ved bevilling i en af bankens 10 risikoklasser efter sandsynligheden for misligholdelse (PD). Risikoklassifikationen er et centralt redskab i bankens kreditstyring, og anvendes blandt andet ved kreditvurdering af kunder, overtræksbehandling og gruppevise nedskrivninger. Derudover er de indarbejdet i bevillingsstrukturen, så det alene er Kreditafdelingen, der kan bevilge udlån til kunder med høj risiko.

Ansøgning fra erhvervs-kunder, herunder også offentlige myndigheder og finansielle virksomheder, behandles af rådgiverne i Erhvervsafdelingen.

Måling af kreditrisiko

Banken anvender avancerede statistiske modeller til måling af kreditrisikoen på detailkategorien, der består af privatkunder. Modellerne er baseret på følgende risikoparametre:

- Sandsynlighed for misligholdelse (PD).
- Tabets størrelse givet misligholdelse (LGD).
- Eksponeringens forventede størrelse ved misligholdelse (EAD).

Parametrene bygger på historisk information om bankens kunder. Bankens ratingsystem inddeler kunderne i 10 risikoklasser, hvor risikoklasse 1 er de kunder, hvor der er størst sandsynlighed for, at de misligholder deres forpligtelser over for banken, og risikoklasse 10 er de kunder, der har den laveste sandsynlighed. Kunder, der misligholder deres forpligtelser over for banken, placeres i en gruppe for sig.

Der foretages backtest af de statistiske modeller samt de parameterestimater, som modellerne bygger på.

Banken har påbegyndt arbejdet med udarbejdelse af egne statistiske modeller til risikoklassifikation af privatkunder i Sverige. For at understøtte kreditvurderingen anvender banken ratingoplysninger fra et kreditvurderingsbureau til fordeling af kunderne i bankens 10 risikoklasser.

Banken anvender på nuværende tidspunkt ikke avancerede statistiske modeller til risikoklassificering af erhvervs-kunder. For at understøtte kreditstyringen anvender banken Finanstilsynets klassifikationsmodel, som består af 5 risikoklasser, hvor 1 er misligholdte engagementer og 3 er engagementer med meget lav risiko.

Modtagne sikkerheder

For at reducere kreditrisikoen tilstræber banken at opnå mest mulig sikkerhed for kundernes engagementer. Der tages sikkerhed i kundens fysiske aktiver, garantier m.m.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

37

2.2 Kreditrisiko fortsat

Maksimal krediteksponering	2016	2015
<i>Balanceførte poster:</i>		
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	224.733	256.936
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	2.802.566	2.706.388
Udlån	11.553.390	10.782.409
Andre finansielle aktiver	3.682	3.718
<i>Ikke-balanceførte poster:</i>		
Garantier	3.065.737	2.361.386
I alt	17.649.808	16.110.837
<i>Handelsbeholdning:</i>		
Obligationer	1.735.983	1.147.271
Andre finansielle aktiver	60.122	35.149
I alt	1.796.105	1.182.420

Udnyttede kredittilsagn udgør 7.797.076 t.kr. (2015: 8.162.221 t.kr.), og indgår ikke i opgørelsen af den maksimale krediteksponering, da disse kredittilsagn kan tilbagekaldes.

For oplysninger om kreditkvaliteten af obligationer henvises til note 20, Obligationer.

Krediteksponering fordelt på aktivklasser:

Detail, Danmark	12.096.352	10.968.637
Detail, Sverige	1.341.251	1.171.633
Erhverv	1.099.439	949.216
Institut	166.333	203.416
Stat	2.946.433	2.817.935
I alt	17.649.808	16.110.837

Krediteksponering på Detail, Danmark fordelt på risikoklasser	Sandsynlighed for misligholdelse (PD)	2016	2015
Misligholdte engagementer	100,00 %	52.704	54.304
1	23,52 %	100.326	105.657
2	5,68 %	256.814	244.907
3	4,00 %	561.903	673.585
4	2,32 %	409.275	514.303
5	1,40 %	886.054	944.574
6	0,90 %	1.736.283	1.456.350
7	0,74 %	1.901.034	1.581.703
8	0,37 %	1.239.430	978.315
9	0,18 %	3.628.686	3.119.410
10	0,03 %	1.323.843	1.295.529
I alt		12.096.352	10.968.637

Misligholdelse er efter Kapitaldækningsreglerne til stede, hvis banken anser det for usandsynligt, at kunden indfrir sine forpligtelser over for banken, eller kunden har været i restance eller overtræk med mindst 1.000 kr. i mindst 90 dage. Kunder, der misligholder sine forpligtelser, flyttes automatisk til risikoklassen 'Misligholdte engagementer'. Hvis kunden er en del af en husstand, for eksempel gift med en anden af bankens kunder, er det hele husstanden, der nedgraderes. Hovedparten af bankens udlån er placeret i risikoklasserne 6-10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab, og denne andel er lidt højere end i 2015. Misligholdte eksponeringer er faldet sammenlignet med 2015.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.2 Kreditrisiko fortsat

Krediteksponering på Detail, Sverige fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	2016	2015
Misligholdte engagementer	16.606	4.894
1	142.742	140.150
2	53.327	40.273
3	132.154	101.003
4	71.103	60.130
5	149.498	119.924
6	216.826	176.278
7	175.312	145.751
8	264.076	252.056
9	119.607	131.174
10	0	0
I alt	1.341.251	1.171.633

Fordelingen af eksponeringen på risikoklasser er for 2016 baseret på et scorekort, som indeholder flere informationer end tidligere. Ændringen har primært betydet en større andel af eksponeringen i risikoklasse 8 og en mindre andel i risikoklasse 9. Sammenligningstal er tilpasset.

58 % af bankens udlån er placeret i risikoklasserne 6-10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab.

Krediteksponering på Erhverv fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	2016	2015
1 (Misligholdte engagementer)	23.550	35.120
2c	24.617	21.857
2b	458.783	284.414
2a	523.172	592.303
3	69.317	15.522
I alt	1.099.439	949.216

Hovedparten af bankens erhvervseksponeringer er placeret i risikoklasserne 2a/3, hvor risikoen for tab er meget lille, og denne andel er lidt lavere end i 2015. Misligholdte eksponeringer, der vedrører engagementer med objektiv indikation for værdiforringelse, er reduceret siden 2015.

Krediteksponering fordelt på branche:

	2016	2015
Offentlige myndigheder	0	0
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0	0
Industri- og råstofudvinding	2.680	0
Energiforsyning	0	83.165
Bygge og anlæg	7	351
Handel	3.421	7.602
Transport, hoteller og restauration	4.045	4.405
Information og kommunikation	3.389	12.660
Finansiering og forsikring	190.036	160.450
Fast ejendom	25.624	46.795
Øvrige erhverv	870.237	633.788
I alt	1.099.439	949.216

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

39

2.2 Kreditrisiko fortsat

Koncentrationsrisiko

Som led i styringen af kreditrisikoen er der fastsat regler for størrelsen af det samlede engagement med enkeltkunder og indbyrdes forbundne kunder. I henhold til Europa-Parlamentets forordning og Rådets forordning om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter må et engagement efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. ikke overstige 25 % af det justerede kapitalgrundlag. For engagement med kreditinstitutter er grænsen dog 100 % af det justerede kapitalgrundlag. Banken indberetter hvert kvartal de største engagementer til myndighederne.

Engagementer opgøres i denne sammenhæng som summen af udlån, andre tilgodehavender, uudnyttede trækingsretigheder, eventuelle overtræk samt kapitalandele og andre værdipapirer.

Engagementer, der efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. udgør 10 % eller mere af det justerede kapitalgrundlag:

	2016		2015	
	Engagement efter fradrag for sikkerhed	1 % af justeret kapitalgrundlag	Engagement efter fradrag for sikkerhed	1 % af justeret kapitalgrundlag
Organisationer og foreninger	418.848	35,1 %	399.333	37,3 %
Andre erhvervsvirksomheder	174.069	14,6 %	175.749	16,4 %
I alt	592.917	49,7 %	575.082	53,7 %

Modtagne sikkerheder

	2016			2015		
	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
Detail, Danmark	12.096.352	6.548.215	5.548.137	10.968.637	5.708.524	5.260.113
Detail, Sverige	1.341.251	0	1.341.251	1.171.633	0	1.171.633
Erhverv	1.099.439	405.161	694.278	949.216	435.672	513.544
Institut	166.333	0	166.333	203.416	0	203.416
Stat	2.946.433	0	2.946.433	2.817.935	0	2.817.935
I alt	17.649.808	6.953.376	10.696.432	16.110.837	6.144.196	9.966.641

Sikkerheder for Detail, Danmark fordelt på risikoklasser:

	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
Misligholdte engagementer	52.705	36.047	16.658	54.304	32.847	21.455
1	100.327	42.690	57.637	105.657	47.723	57.935
2	256.813	115.650	141.163	244.907	88.866	156.041
3	561.904	235.902	326.002	673.585	296.623	376.962
4	409.274	158.416	250.858	514.303	193.171	321.132
5	886.054	537.847	348.207	944.574	513.601	430.973
6	1.736.284	924.794	811.490	1.456.350	757.921	698.429
7	1.901.033	986.982	914.051	1.581.703	812.472	769.231
8	1.239.430	702.271	537.159	978.315	524.398	453.918
9	3.628.685	2.020.129	1.608.556	3.119.410	1.690.988	1.428.422
10	1.323.843	787.487	536.356	1.295.529	749.914	545.615
I alt	12.096.352	6.548.215	5.548.137	10.968.637	5.708.524	5.260.113

Sikkerheder for Erhverv fordelt på risikoklasser:

	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Kredit-eksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
1 (Misligholdte engagementer)	23.550	4.298	19.252	35.120	412	34.708
2c	24.617	3.619	20.998	21.857	1.112	20.745
2b	458.783	69.848	388.935	284.414	44.166	240.249
2a	523.172	266.811	256.360	592.303	380.591	211.712
3	69.317	60.585	8.733	15.522	9.391	6.130
I alt	1.099.439	405.161	694.278	949.216	435.672	513.544

Overskydende sikkerheder er ikke medregnet i sikkerhedsværdien. Overskydende sikkerheder opstår, når værdien af sikkerheden overstiger eksponeringen på det, som sikkerheden dækker.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.2 Kreditrisiko fortsat

Typer af sikkerhed

De risikoreducerende elementer i banken består af pant og garantier. Over for detailkunder har banken primært pant i fast ejendom, mens der over for erhvervskunder er pant i finansielle aktiver i form af aktier og obligationer.

	Ejendom	Bankkonto	Depot/ værdipapir	Bil, båd m.v.	Garanti	I alt
2016						
Detail, Danmark	5.204.092	289	5.607	233.249	1.104.978	6.548.215
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	56.032	22.420	290.786	2.391	33.532	405.161
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	5.260.124	22.709	296.393	235.640	1.138.510	6.953.376

	Ejendom	Bankkonto	Depot/ værdipapir	Bil, båd m.v.	Garanti	I alt
2015						
Detail, Danmark	4.826.663	4.980	5.168	199.241	672.472	5.708.524
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	36.171	3.773	288.844	1.342	105.542	435.672
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	4.862.834	8.753	294.012	200.583	778.014	6.144.196

Fordeling af krediteksponeringer

	2016	2015
a) Krediteksponeringer, der ikke er i restance, og ikke er værdiforringet	17.010.713	15.325.451
b) Krediteksponeringer med restance, som ikke er værdiforringet	570.757	696.205
c) Krediteksponeringer, som er individuelt værdiforringet	68.338	89.181
I alt	17.649.808	16.110.837

Andelen af bankens krediteksponering med restance eller værdiforringelse er på et lavere niveau end i 2015.

a) Krediteksponeringer, der ikke er i restance, og ikke er værdiforringet:

	2016	2015
Detail, Danmark	11.557.764	10.363.269
Detail, Sverige	1.305.870	1.050.252
Erhverv	1.034.313	890.645
Institut	166.333	203.350
Stat	2.946.433	2.817.935
I alt	17.010.713	15.325.451

Krediteksponering på Detail, Danmark fordelt på risikoklasser:

Misligholdte engagementer	2016	2015
1	12.827	1.651
2	84.698	86.432
3	215.543	207.709
4	502.238	560.973
5	394.363	499.265
6	828.061	873.098
7	1.660.562	1.388.860
8	1.837.875	1.528.852
9	1.204.584	938.954
10	3.522.478	3.018.368
I alt	1.294.535	1.259.107
I alt	11.557.764	10.363.269

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

41

2.2 Kreditrisiko fortsat

Krediteksponering på Detail, Sverige fordelt på risikoklasser:	2016	2015
Misligholdte engagementer	0	0
1	140.719	95.728
2	52.571	31.371
3	130.280	87.558
4	70.095	54.550
5	147.379	110.333
6	213.754	162.294
7	172.827	137.375
8	260.334	241.804
9	117.911	129.239
10	0	0
I alt	1.305.870	1.050.252

Krediteksponering på Erhverv fordelt på risikoklasser:		
1 (Misligholdte engagementer)	8.753	0
2c	21.746	20.142
2b	421.307	268.550
2a	513.190	586.431
3	69.317	15.522
I alt	1.034.313	890.645

b) Krediteksponeringer med restance, som ikke er værdiforringet:	Kredit-eksponering	Restance/overtræk
2016		
Detail, Danmark	499.862	90.218
Detail, Sverige	18.775	41.908
Erhverv	52.120	1.122
Institut	0	0
Stat	0	0
I alt	570.757	133.248

	1-30 dage	31-60 dage	61-90 dage	Over 90 dage	I alt
Detail, Danmark	495.815	2.648	333	1.066	499.862
Detail, Sverige	8.042	7.572	2.520	641	18.775
Erhverv	52.115	0	0	5	52.120
Institut	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0
I alt	555.972	10.220	2.853	1.712	570.757

	Kredit-eksponering	Restance/overtræk
2015		
Detail, Danmark	556.192	41.018
Detail, Sverige	116.626	3.056
Erhverv	23.321	1.896
Institut	66	66
Stat	0	0
I alt	696.205	46.036

	1-30 dage	31-60 dage	61-90 dage	Over 90 dage	I alt
Detail, Danmark	550.745	2.064	484	2.899	556.192
Detail, Sverige	40.202	33.649	42.775	0	116.626
Erhverv	23.283	1	32	5	23.321
Institut	66	0	0	0	66
Stat	0	0	0	0	0
I alt	614.296	35.714	43.291	2.904	696.205

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.2 Kreditrisiko fortsat

	2016		2015	
	Kredit-eksponering	Ned-skrivning	Kredit-eksponering	Ned-skrivning
c) Krediteksponeringer, som er individuelt værdiforringet:				
Økonomiske vanskeligheder	44.652	62.217	80.555	66.700
Manglende overholdelse af afviklingsaftaler	18.453	6.193	2.367	13.568
Ændring/lempelse i lånevilkår som følge af låntagers økonomiske vanskeligheder	1.595	7.612	3.727	7.461
Sandsynlighed for, at lånet påvirkes af gældssanering, tvangsauktion eller konkurs	1.311	1.165	586	3.488
I alt	66.011	77.187	87.235	91.217
Hensættelser til tab på forpligtelser	2.327	56	1.946	1.758
I alt	68.338	77.243	89.181	92.975

Renter på individuelt nedskrevne finansielle aktiver udgør 3.347 t.kr. (2015: 4.412 t.kr.).

Individuelt værdiforringet krediteksponering fordelt på eksponeringskategorier:	2016	2015
Detail, Danmark	38.726	49.176
Detail, Sverige	16.606	4.755
Erhverv	13.006	35.250
Institut	0	0
Stat	0	0
I alt	68.338	89.181

Sikkerheder på individuelt værdiforringet udlån udgør 50.753 t.kr. (2015: 58.985 t.kr.).

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

43

2.2 Kreditrisiko fortsat

Nedskrivninger

For en beskrivelse af bankens principper for nedskrivning på udlån og hensættelser til tab på garantier henvises til beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis.

	Individuelle nedskrivninger	Gruppevis nedskrivninger	Nedskrivninger i alt
<i>Oversigt over nedskrivninger på udlån m.v.:</i>			
2016			
Udlån:			
Nedskrivninger, primo	91.217	19.381	110.598
Årets nedskrivninger	37.572	32.085	69.657
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	51.515	10.313	61.828
Valutakursregulering	-87	296	209
Nedskrivninger, ultimo	77.187	41.449	118.636
Udlån, hvorpå der er foretaget nedskrivninger	148.325	4.659.460	4.807.785
Garantier:			
Hensættelser, primo	1.758	0	1.758
Årets hensættelser	384	0	384
Tilbageførsel af tidligere foretagne hensættelser	2.086	0	2.086
Hensættelser, ultimo	56	0	56
Garantier, hvorpå der er hensat til tab	2.327	0	2.327
2015			
Udlån:			
Nedskrivninger, primo	110.375	14.857	125.232
Årets nedskrivninger	38.373	11.492	49.865
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	57.599	6.968	64.567
Valutakursregulering	68	0	68
Nedskrivninger, ultimo	91.217	19.381	110.598
Udlån, hvorpå der er foretaget nedskrivninger	178.452	2.721.812	2.900.264
Garantier:			
Hensættelser, primo	14.448	0	14.448
Årets hensættelser	518	0	518
Tilbageførsel af tidligere foretagne hensættelser	13.208	0	13.208
Hensættelser, ultimo	1.758	0	1.758
Garantier, hvorpå der er hensat til tab	3.704	0	3.704

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.3 Markedsrisiko

Markedsrisici vedrører rente-, valuta- og aktiepositioner, og påvirkes af såvel generelle som specifikke markedsbevægelser. Banken påtager sig markedsrisici i forbindelse med handel for kunder og optimering af afkastet på bankens handelsbeholdning.

Styring og overvågning af markedsrisiko

Bestyrelsen bevilger rammerne for markedsrisici til bankens direktion, der igen videredelegerer rammer til organisationen. Risikostyring overvåger markedsrisici dagligt. Overvågning sker ved hjælp af et risikostyringssystem, der kan håndtere de forskellige typer af finansielle instrumenter. Banken har ved oprettelse af en risikostyringsafdeling sikret, at der er fuldstændig funktionsadskillelse mellem disponerende og rapporterende enheder.

Rapportering

Bestyrelsen informeres minimum én gang hvert kvartal om bankens overordnede markedsrisiko. Rapportering til direktionen sker på ugentlig basis.

Renterisiko

Renterisiko er ændringen i nutidsværdien af fastforrentede fordringer ved ændring i markedsrenten.

Banken er, primært som følge af investeringer i obligationer, eksponeret for kurstab ved en rentestigning. Oversigten viser bankens totale renterisiko ved en rentestigning på 1 procentpoint (standardrentechok), som vurderes som en sandsynlig ændring i renteniveauet.

	2016	2015
<i>Renterisiko efter modificeret varighed:</i>		
0-1 år	1.899	770
1-3,6 år	2.054	2.088
Over 3,6 år	9.579	13.987
Total renterisiko	13.532	16.845
<i>Renterisiko efter valuta:</i>		
DKK	16.893	20.338
EUR	-41	-37
SEK	-3.325	-3.456
Øvrige valutaer	5	0
Total renterisiko	13.532	16.845
Renterisiko i procent af kernekapital efter fradrag	1,2 %	1,7 %

Når den totale renterisiko er positiv, er det udtryk for et tab ved en rentestigning på 1 procentpoint. Udover obligationer og afledte finansielle instrumenter omfatter den totale renterisiko også renterisikoen på fastforrentede udlån og indlån, som regnskabsmæssigt måles til amortiseret kostpris efter første indregning, og hvor værdien derfor ikke påvirkes direkte af ændringer i renteniveauet. Den forventede direkte effekt på resultat og egenkapital ved en rentestigning på 1 procentpoint udgør 14.990 t.kr. (2015: 22.342 t.kr.) før skat, hvilket svarer til renterisikoen på de aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi efter første indregning.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

45

2.3 Markedsrisiko fortsat

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for værdiændring ved ændring i valutakurser.

Bankens aktiviteter omfatter udlån og indlån i andre valutaer end danske kroner. Herudover er banken eksponeret for udsving i udenlandsk valuta som følge af sine handelsaktiviteter. Eksponeringen i de forskellige valutaer afdækkes løbende, og banken har derfor en mindre nettoeksponering i udenlandsk valuta.

	2016	2015
Lange nettopositioner	19.405	28.681
Korte nettopositioner	6.462	26.797
Valutarisiko fordelt på valuta:		
EUR	8.800	10.751
USD	479	123
SEK	684	-14.625
GBP	872	2.014
NOK	299	485
Øvrige valutaer, lang	8.271	15.308
Øvrige valutaer, kort	-6.462	-12.172
Valutarisiko i alt	12.943	1.884

I øvrige valutaer er indregnet markedsværdien af investeringsforeningsbeviser med 6.462 t.kr. (2015: 12.172 t.kr.)

Valutakursindikator 1	19.405	28.681
Valutakursindikator 1 i procent af kernekapital efter fradrag	1,8 %	2,9 %
Valutakursindikator 2	75	352
Valutakursindikator 2 i procent af kernekapital efter fradrag	0,0 %	0,0 %

En ændring på 1,0 % af valutaindikator 1 for EUR og 5,0 % for øvrige valutaer vurderes at være en sandsynlig ændring i kursniveauet. Ved et kursfald vil den direkte effekt på resultat og egenkapital være et tab på 295 t.kr. før skat (2015: gevinst på 336 t.kr.). Dette tab er beregnet ud fra valutaeksponeringen ved udgangen af året. Ved en kursstigning vil der være en tilsvarende gevinst.

Aktierisiko

Aktierisiko er risikoen for, at markedsværdien af en portefølje af aktier ændres. Oversigten viser påvirkningen på bankens resultat og egenkapital ved et fald på 12 % af markedsværdien, der svarer til en middel negativ markedsudvikling. Beregninger er foretaget inklusiv ikke afregnede handler.

	2016	2015
Aktier	50	220
Investeringsforeningsbeviser	1.082	1.922
Handelsbeholdning	1.132	2.142
Uden for handelsbeholdning	12.098	9.577
Aktierisiko i alt	13.230	11.719

Banken foretager kun i begrænset omfang investering i aktier. Bankens handelsbeholdning omfatter primært aktier i OMX C20-indekset.

Aktierne uden for handelsbeholdningen indgår i en portefølje, der styres, vurderes og rapporteres efter dagsværdier.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.4 Likviditetsrisiko

Styring og overvågning af likviditetsrisiko

Det overordnede mål for styring af likviditetsrisikoen er, at banken til enhver tid kan indfri sine forpligtelser, når de forfalder. Der er internt fastsat mål for den ønskede likviditetsmæssige overdækning i forhold til de krav til likviditet, som følger af lovgivningen.

Banken har implementeret flere forskellige interne modeller til at estimere det fremadrettede likviditetsbehov. Modellerne tager udgangspunkt i det foreliggende budget, men også i de historiske kendte likviditetstræk. Endvidere har banken etableret en likviditetsgruppe, der regelmæssigt mødes og gennemgår såvel den kortsigtede som den langsigtede likviditetssituation.

Rapportering

Bestyrelsen informeres minimum én gang hvert kvartal om bankens likviditetssituation. Rapporteringen til direktionen sker dagligt.

Lovmæssige krav til likviditet

De lovmæssige krav til likviditet er fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) og i lov om finansiel virksomhed (FIL) § 152. Kravet i FIL bortfaldt dog med udgangen af 2016 på grund af indfasningen af kravene i CRR. Overdækningen i forhold til kravet i FIL § 152 vil dog fortsat skulle opgøres og offentliggøres som en del af Tilsynsdiamanten.

Liquidity Coverage Ratio (LCR)	2016	2015
LCR-værdi af likviditetsbufferen	4.265.352	3.529.115
Stresset outflow	2.828.615	2.519.909
Stresset inflow	647.763	642.237
Netto stresset outflow	2.180.852	1.877.672
LCR	195,6 %	188,0 %
Overdækning i forhold til lov om finansiel virksomhed § 152 om likviditet	2016	2015
Likviditet i alt	4.856.954	4.217.425
Anfordringsgæld og gæld med kortere opsigelsesvarsel end en måned	14.306.435	13.022.958
15 % heraf	2.145.965	1.953.444
Overdækning	126,3 %	115,9 %
Reducerede gælds- og garantiforpligtelser	18.717.757	16.378.848
10 % heraf	1.871.776	1.637.885
Overdækning	159,5 %	157,5 %

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

47

2.4 Likviditetsrisiko fortsat

Ikke-afledte finansielle forpligtelser

Løbetidsfordeling af ikke-afledte finansielle forpligtelser og aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen:

	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2016						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	34.432	0	0	0	0	34.432
Indlån	13.721.020	383.073	62.514	220.510	757.419	15.144.536
Andre finansielle forpligtelser	0	11.861	0	0	0	11.861
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	13.755.452	394.934	62.514	220.510	857.419	15.290.829
Aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	438.282	3.014.152	1.961.444	1.646.039	9.345.732	16.405.649
	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2015						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	23.606	0	0	0	0	23.606
Indlån	12.582.611	212.493	34.383	535.124	473.679	13.838.290
Andre finansielle forpligtelser	0	2.243	0	0	0	2.243
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	12.606.217	214.736	34.383	535.124	573.679	13.964.139
Aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	655.920	2.872.273	1.378.102	1.798.950	8.291.811	14.997.056

Løbetidsfordelingen er baseret på den kontraktlige løbetid for de enkelte forpligtelser og aktiver, hvorimod bankens likviditetsstyring er baseret på den forventede likviditetsudvikling og sikringen af, at banken til stadighed har en komfortabel likviditetsreserve til at dække likviditetsbehovet i en eventuel stress-situation.

Aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen, omfatter:

- Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker
- Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker
- Udlån
- Obligationer
- Aktier, handelsbeholdningen

I dag-til-dag styringen af likviditeten indgår lines i andre kreditinstitutter.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.4 Likviditetsrisiko fortsat

Afledte finansielle forpligtelser, handelsbeholdning

Løbetidsfordeling af afledte finansielle forpligtelser:

	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2016						
Valutaterminsforretninger:						
- Udbetaling	0	3.267.300	625.530	0	0	3.892.830
- Indbetaling	0	3.257.020	618.308	0	0	3.875.328
Rentekontrakter:						
- Udbetaling	0	329.012	0	0	0	329.012
- Indbetaling	0	315.263	0	0	0	315.263
Udbetaling i alt	0	3.596.312	625.530	0	0	4.221.842
Indbetaling i alt	0	3.572.283	618.308	0	0	4.190.591
	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2015						
Valutaterminsforretninger:						
- Udbetaling	0	1.173.986	820.693	0	0	1.994.679
- Indbetaling	0	1.067.039	663.681	0	0	1.730.720
Rentekontrakter:						
- Udbetaling	0	176.442	0	0	0	176.442
- Indbetaling	0	163.669	0	0	0	163.669
Udbetaling i alt	0	1.350.428	820.693	0	0	2.171.121
Indbetaling i alt	0	1.230.708	663.681	0	0	1.894.389

Terminsforretningerne afregnes ved levering af det underliggende aktiv.

For terminsforretninger er medtaget de aftalte pengestrømme fra alle terminsforretninger, uanset om dagsværdien på balancedagen er negativ eller positiv.

Noter – Risikostyring

NOTE (1.000 KR.)

2.4 Likviditetsrisiko fortsat

Garantier

Udstedte garantier vil, i det omfang garantiene aktualiseres, betyde et træk på bankens likviditet. Pr. 31. december 2016 udgør garantier 3.065.757 t.kr. (2015: 2.361.386 t.kr.) jf. note 44. Garantier, der aktualiseres, skal honoreres på anfordring.

Udnyttede kredittilsagn

I det omfang, kunderne udnytter endnu ikke udnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Udnyttede kreditter udgør 7.797.076 t.kr. (2015: 8.162.221 t.kr.). De udnyttede kreditter vil kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

Eventuelt kommende regler for den langsigtede likviditet

Det langsigtede likviditetsmål Net Stable Funding Ratio (NSFR) skal sikre en hensigtsmæssig finansieringsstruktur, og følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) og implementerer Basel-komiteens standard fra 2010 (Basel III).

NSFR opgøres efter følgende brøk:

Tilstrækkelig beholdning af stabil funding

Krævet beholdning af stabil funding

Der er indtil videre alene tale om en indberetning. EU-kommissionen har sendt et forslag i høring, der blandt andet fastsætter et krav til størrelsen af NSFR.

Fundingen af Lån & Spar er baseret på indlån fra kunder. En meget stor del af indlånet kommer fra privatkunder, som har Lån & Spar som deres primære bankforbindelse. Indlån fra kunder er almindeligvis på anfordringsvilkår, og den kontraktuelle løbetid på bankens funding er derfor kort. Trods den korte kontraktuelle løbetid vurderes indlånet at være en ganske stabil fundingkilde på kort og lang sigt. Det skyldes spredningen af indlånet på mange kunder, og at hovedparten af indlånet vil være dækket af Indskydergarantiordningen i tilfælde af bankens konkurs. Hvis der indføres krav til størrelsen af NSFR, vil det sandsynligvis betyde, at den kontraktuelle løbetid på fundingen skal øges.

Noter – Kapitalstyring

NOTE (1.000 KR.)

3 Kapitalstyring

Bankens mål for kapitalstyring er at:

- Overholde krav til kapital fastsat i lov om finansiel virksomhed samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 og direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 (CRR/CRD IV).
- Sikre bankens evne til at fortsætte som selvstændig bank.
- Opretholde en passende strategisk kapital.

Banken har i året opfyldt alle lovgivningsmæssigt pålagte krav til bankens kapital.

Styringen af kapitalen er baseret på de opgørelsesmetoder og nøgletal, som er udviklet af Basel-komiteen og indarbejdet i EU's forordning om kapitaldækning, som trådte i kraft 1. januar 2014. EU forordningen har direkte retsvirkning i Danmark.

Ledelsen overvåger løbende bankens kapitalforhold. Opgørelsen af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapital indberettes til Finanstilsynet og European Banking Authority (EBA) i overensstemmelse med de regler, som er fastsat herfor.

Kapitalkrav

CRR/CRD IV stiller krav om, at bankens kapitalgrundlag mindst udgør 8 % af risikoeksponeringen (8 %-kravet) og minimum udgør 5 mio. euro. Af kapitalkravet på de 8 % skal minimum 4,5 % være egentlig kernekapital. Den hybride kernekapital kan maksimalt udgøre 1,5 % og den supplerende kapital maksimalt 2 %. I det omfang den supplerende kapital er under 2 %, kan den hybride kernekapital være tilsvarende større. Det er endvidere et krav, at der er tilstrækkelig kapital til at overholde bankens individuelle solvensbehov. Det individuelle solvensbehov er et mål for den nødvendige kapital til at dække instituttets risici i forhold til størrelsen, typen og fordelingen af instituttets aktiver m.v. Tillægget til 8 %-kravet, som følge af det individuelle solvensbehov, skal dækkes af kapital af samme kvalitet, som gælder for 8 %-kravet.

I perioden 2016-2019 indføres der en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 %. Hvis der ikke er tilstrækkelig med kapital til at dække bufferen, begrænses banken i at betale udbytte, bonus m.v. Over perioden 2015-2019 indføres en virksomhedsspecifik kontracyklisk kapitalbuffer på op til 2,5 %, som

også skal dækkes af egentlig kernekapital. Bufferen sættes i kraft i perioder med overnormal udlånsvækst og fastlægges for danske eksponeringer af Erhvervsministeriet. Kapitalbevaringsbufferen og den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer skal dækkes af egentlig kernekapital. Der er også krav om en G-SIFI-buffer og en systemisk buffer, som imidlertid ikke er relevante for Lån & Spar. De fire buffere udgør tilsammen det kombinerede kapitalbufferkrav.

Lån & Spar er godkendt til at anvende den avancerede IRB-metode til opgørelse af kreditrisiko. Kreditinstitutter med IRB godkendelse er underlagt overgangsbestemmelser, der betyder, at kapitalen ikke må komme under 80 % af kapitalkravet opgjort efter de kapitaldækningsregler, som var gældende før 1. januar 2007 (den nødvendige solvens).

Kapitaldækningsreglerne giver mulighed for en gradvis indfasning, hvor Finanstilsynet er bemyndiget til at fastsætte de nærmere regler for danske pengeinstitutter. For Lån & Spar betyder overgangsreglerne primært, at en andel af et fradrag i den egentlige kernekapital delvist kan foretages i den supplerende kapital.

Kapitalen

Til bankens egentlige kernekapital medregnes aktiekapital, værdireguleringer, andre reserver, overført resultat og foreslået udbytte. Heri foretages en række fradrag. Til bankens kapitalgrundlag medregnes endvidere supplerende kapital i form af efterstillede kapitalindskud.

Risikoeksponering

Den samlede risikoeksponering opgøres ved, at eksponeringerne (aktiver, udstedte garantier og kredittilsagn) vægtes. Vægtene for detaileksponeringer i Danmark er baseret på egne estimerede risikovægte, mens øvrige eksponeringer vægtes efter nogle standardvægte, som afhænger af de enkelte eksponeringers art og modpart. Ved opgørelsen af risikoeksponeringen tages højde for sikkerhedsstillelser.

Gearing

Som supplement til de meget komplicerede kapitaldækningsregler er der med CRR/CRD IV introduceret et supplerende og mere simpelt mål for bankens gearing. Der er foreløbig tale om et indberetningskrav. EU-Kommissionen har i november 2016 sendt et forslag til en forordning i høring, der fastlægger en nedre grænse for gearingen på 3 %.

Noter – Kapitalstyring

NOTE (1.000 KR.)

51

3 Kapitalstyring fortsat

Kapitalopgørelse pr. 31. december 2016

Nedenstående oversigt er en opsummering af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapitaldækning pr. 31. december 2016:

	2016	2015
<i>Kapital:</i>		
Egenkapital	1.193.111	1.078.399
Egentlig kernekapital før fradrag	1.193.111	1.078.399
Foreslået udbytte	-21.680	-21.680
Immaterielle aktiver	-54.638	-55.534
Udskudte skatteforpligtelser vedrørende immaterielle aktiver	10.085	10.225
Forskellen mellem forventet tab efter IRB-metoden og regnskabsmæssige værdireguleringer	-21.597	-25.141
Værdireguleringer som følge af forsigtig værdiansættelse	-2.030	-1.417
Ramme for køb af egne kapitalandele	-10.602	-14.504
Overgangsjusteringer	4.319	7.542
Egentlig kernekapital	1.096.968	977.890
Kernekapital	1.096.968	977.890
Supplerende kapital	100.000	100.000
Kapitalgrundlag før fradrag	1.196.968	1.077.890
Overgangsjusteringer	-4.319	-7.542
Kapitalgrundlag	1.192.649	1.070.348
Kreditrisiko	5.850.241	5.452.690
Markedsrisiko	391.026	481.192
Operationel risiko	1.213.186	1.161.067
Samlet risikoeksponering	7.454.453	7.094.949
Egentlig kernekapitalprocent	14,7 %	13,8 %
Kernekapitalprocent	14,7 %	13,8 %
Kapitalprocent	16,0 %	15,1 %
Kombinerede kapitalbufferkrav	0,9 %	0,2 %

Stigningen i risikoeksponeringen fra kreditrisiko skyldes primært, at banken har øget sit udlån. Risikoeksponeringen fra markedsrisiko er faldet som følge af en lavere risiko fra beholdningen af aktier og obligationer samt en lavere valutarisiko.

Det kombinerede kapitalbufferkrav udgøres aktuelt af kapitalbevaringsbufferen, der pr. 31. december 2016 er 0,6 % samt den kontracykliske kapitalbuffer, der pr. 31. december 2016 er opgjort til 0,3 %.

En beregning af kapitaldækningen, efter de regler der vil være gældende, når CRR/CRD IV er fuldt indfaset, viser en egentlig kernekapital og kernekapital pr. 31. december 2016 på 14,7 %. Kapitalprocenten er uændret.

I forhold til overgangsbestemmelserne for banker med IRB godkendelse udgør den overskydende kapital 357,5 mio. kr. (2015: 315,9 mio. kr.), hvilket svarer til 4,8 % af risikoeksponeringen (2015: 4,4 %).

Gearing pr. 31. december 2016

Gearingsgraden pr. 31. december 2016 er beregnet til 5,6 % (2015: 5,6 %), baseret på kernekapitalen inklusiv overgangsjusteringerne for kapitalen. Gearingsgraden beregnet med udgangspunkt i fuldt indfasede kapitaldækningsregler vil ligeledes udgøre 5,6 % (2015: 5,5 %).

For oplysningsforpligtelsen vedrørende risikostyring, kapital og gearing som følge af CRR, henvises til lsb.dk/risikorapport_2016

Noter – Resultatopgørelse

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
4 Renteindtægter		
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	-11.985	-11.842
Udlån og andre tilgodehavender	533.708	509.700
Obligationer	41.681	42.343
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	-132	818
- Rentekontrakter	-132	818
Øvrige renteindtægter	-163	217
I alt	563.109	541.236
5 Renteudgifter		
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	592	829
Indlån og anden gæld	115.682	117.021
Efterstillede kapitalindskud	6.650	6.650
I alt	122.924	124.500
6 Udbytte af aktier m.v.		
Udbytte	3.020	3.406
I alt	3.020	3.406
7 Gebyrer og provisionsindtægter		
Værdipapirhandel og depoter	123.241	116.972
Betalingsformidling	47.456	46.151
Lånesagsgebyrer	39.971	41.888
Garantiprovision	3.434	3.210
Øvrige gebyrer og provisionsindtægter	149.940	108.849
I alt	364.042	317.070
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter		
Værdipapirhandel og depoter	25.423	20.377
Betalingsformidling	5.492	5.792
Lånesagsgebyrer	22.310	20.569
Øvrige gebyrer og provisionsudgifter	7.930	6.827
I alt	61.155	53.565
9 Kursreguleringer		
Obligationer	-9.738	-32.653
Aktier	12.916	16.601
Valuta	9.015	6.299
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	4.715	4.437
I alt	16.908	-5.316

Noter – Resultatopgørelse

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
10 Andre driftsindtægter		
Udlejning af lokaler	924	691
Udlejning af medarbejdere	804	864
Salg af kreditscoresystemer m.v.	391	627
Øvrige driftsindtægter	810	1
I alt	2.929	2.183
11 Udgifter til personale og administration		
<i>Personaleudgifter</i>		
Lønninger	204.231	199.657
Pensioner	24.792	24.412
Lønsumsafgift	31.140	26.979
Social sikring	3.020	2.511
I alt	263.183	253.559
<i>Øvrige administrationsudgifter</i>		
Kontorartikler m.v.	1.738	2.243
Porto og fragt	6.221	4.073
It-udgifter	146.820	138.726
Undervisning	5.305	4.478
Reklameudgifter	11.447	10.925
Øvrige administrationsudgifter	80.946	91.566
I alt	252.477	252.011
Udgifter til personale og administration i alt	515.660	505.570
Antal beskæftigede		
Det gennemsnitlige antal heltidsbeskæftigede	405	387
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver		
Afskrivninger på kunderelationer	610	379
Afskrivninger på afståelsesrettigheder	8	10
Afskrivninger på egenudviklet software	16.333	8.500
Nedskrivninger på egenudviklet software	20.241	0
Afskrivninger på domicilejendomme	430	408
Tilbageførte nedskrivninger på domicilejendomme	0	-3.571
Afskrivninger på øvrige materielle aktiver	11.131	9.538
I alt	48.753	15.264
13 Andre driftsudgifter		
Udgifter til Garantiformuen	0	21.808
Udgifter til Afviklingsformuen	440	315
I alt	440	22.123
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.		
Årets nedskrivninger	70.041	50.383
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	-63.914	-77.775
Realiserede tab, tidligere individuelt nedskrevet	28.384	38.572
Realiserede tab, ikke tidligere nedskrevet	600	6.988
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	-5.618	-9.727
I alt	29.493	8.441

Noter – Resultatopgørelse

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
15 Skat		
Aktuel skat af årets resultat	36.204	25.983
Udskudt skat af årets resultat	1.325	4.129
Skat af årets resultat	37.529	30.112
Reguleringer vedrørende tidligere år	30	7
Skat i resultatopgørelsen	37.559	30.119
Aktuarmæssige gevinster og tab	-70	-97
Tilbageført opskrivning af domicilejendomme	-21	0
Opskrivning af domicilejendomme	0	2.229
Valutakursregulering af udenlandske enheder	1.584	0
Reguleringer vedrørende tidligere år	-751	0
Udskudt skat af egenkapitalbevægelser	742	2.132
Skat af egenkapitalbevægelser	742	2.132
<i>Opgørelse af effektiv skatteprocent:</i>		
Selskabsskatteprocent	22,0 %	23,5 %
Ikke-skattepligtig indkomst / Ikke-fradragsberettigede omkostninger	-0,5 %	-0,4 %
Ændring i skatteprocent	0,0 %	-0,2 %
Kursregulering af regnskabsmæssigt resultat	-0,2 %	0,0 %
Effektiv skatteprocent	21,3 %	22,9 %
16 Årets resultat pr. aktie (kr.)		
Årets resultat (1.000 kr.)	138.928	101.327
Gennemsnitligt antal aktier (1.000 stk.)	2.695	2.698
Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,5	37,6

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker		
Kassebeholdning	74.066	71.813
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	224.433	256.936
I alt	298.499	333.749
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker		
Tilgodehavender hos centralbanker	2.722.000	2.561.000
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	80.566	145.388
I alt	2.802.566	2.706.388
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	78.047	142.870
Til og med 3 måneder	2.722.019	2.561.018
Over 5 år	2.500	2.500
I alt	2.802.566	2.706.388
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris		
Kreditter	1.236.131	1.232.090
Almindelige udlån	2.430.357	2.062.596
Markedsrentekreditter	283.287	350.044
Prioritetslån	7.601.654	7.134.297
Øvrige	1.961	3.382
I alt	11.553.390	10.782.409
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	61.737	179.301
Til og med 3 måneder	292.133	311.008
Over 3 måneder og til og med 1 år	1.065.802	1.074.855
Over 1 år og til og med 5 år	1.440.453	1.642.607
Over 5 år	8.698.235	7.574.638
I alt	11.553.390	10.782.409
<i>Udlån og andre tilgodehavender og garantier fordelt på sektorer og brancher:</i>		
Offentlige myndigheder	0,0 %	0,0 %
<i>Erhverv, herunder</i>		
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0,0 %	0,0 %
Industri- og råstofudvinding	0,0 %	0,0 %
Energiforsyning	0,0 %	0,7 %
Bygge og anlæg	0,0 %	0,0 %
Handel	0,0 %	0,0 %
Transport, hoteller og restauration	0,0 %	0,0 %
Information og kommunikation	0,0 %	0,1 %
Finansiering og forsikring	1,3 %	1,3 %
Fast ejendom	0,2 %	0,3 %
Øvrige erhverv	6,0 %	4,7 %
Erhverv i alt	7,5 %	7,1 %
Private	92,5 %	92,9 %
I alt	100,0 %	100,0 %

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
20 Obligationer til dagsværdi		
Statsobligationer	2.189	7.396
Realkreditobligationer	1.733.461	1.139.233
Øvrige obligationer	333	642
I alt	1.735.983	1.147.271

21 Aktier m.v.		
Handelsbeholdning	15.212	27.239
Uden for handelsbeholdning	100.819	79.805
I alt	116.031	107.044

22 **Kapitalandele i tilknyttede virksomheder**
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder omfatter:

	Hjemsted	Aktivitet	Ejerandel %	Egenkapital	Resultat
2016					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	13.271	4.904
2015					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	13.367	2.330

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

57

23 Immaterielle aktiver

	Goodwill	Kunde- relationer	Afståelses- rettigheder	Egenudviklet software	Immaterielle aktiver I alt
2016					
Kostpris, primo	13.929	4.603	2.854	88.784	110.170
Tilgang	0	0	0	37.643	37.643
Valutakursregulering	0	-66	0	-986	-1.052
Kostpris, ultimo	13.929	4.537	2.854	125.441	146.761
Af- og nedskrivninger, primo	0	2.055	2.846	49.736	54.637
Årets afskrivninger	0	610	8	16.333	16.951
Årets nedskrivninger	0	0	0	20.241	20.241
Valutakursregulering	0	-6	0	300	294
Af- og nedskrivninger, ultimo	0	2.659	2.854	86.610	92.123
Regnskabsmæssig værdi, ultimo	13.929	1.878	0	38.831	54.638
2015					
Kostpris, primo	13.929	3.000	2.854	64.974	84.757
Tilgang	0	1.571	0	23.701	25.272
Valutakursregulering	0	32	0	109	141
Kostpris, ultimo	13.929	4.603	2.854	88.784	110.170
Af- og nedskrivninger, primo	0	1.675	2.836	41.227	45.738
Årets afskrivninger	0	379	10	8.500	8.889
Valutakursregulering	0	1	0	9	10
Af- og nedskrivninger, ultimo	0	2.055	2.846	49.736	54.637
Regnskabsmæssig værdi, ultimo	13.929	2.548	8	39.048	55.533

NOTER - BALANCE

Goodwill testes for værdiforringelse mindst én gang årligt. De i 2016 foretagne nedskrivningstests har ikke givet anledning til nedskrivning af goodwill.

Nedskrivningstest af goodwill i Gudme Raaschou Kapitalforvaltning, 6.235 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Gudme Raaschou Kapitalforvaltning.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. De væsentligste parametre for estimering af fremtidige pengestrømme er udviklingen i asset under management og udgifter til personale i en 5-årig budgetperiode.

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsssats på 8,24 % (2015: 8,81 %) og et årligt væksts-køn efter budgetperioden på 1,25 % (2015: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Nedskrivningstest af goodwill i Invest Administration A/S, 7.694 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Invest Administration A/S.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. Forventede fremtidige pengestrømme omfatter pengestrømme i selskabet og pengestrømme i banken relateret til investeringen. Som følge af en forholdsvis enkel forretningsmodel i selskabet er det fundet rimeligt at opstille budgetter/fremskrivninger for en 6-årig periode (budgetperioden).

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsssats på 10,69 % (2015: 11,26 %) og et årligt væksts-køn efter budgetperioden på 1,25 % (2015: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
24 Domicilejendomme		
Omvurderet værdi, primo	132.666	118.818
Tilgang	0	360
Afgang	-2.293	0
Afskrivninger	-430	-408
Værdiændringer, indregnet i anden totalindkomst	0	10.325
Værdiændringer, indregnet i resultatopgørelse	0	3.571
Omvurderet værdi, ultimo	129.943	132.666

Omvurdering af domicilejendomme, herunder restværdi, foretages med en hyppighed, der sikrer, at den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien. Fastsættelse af dagsværdien baseres på afkastmetoden, og opgøres med assistance fra eksterne eksperter. Der er senest foretaget omvurdering i 4. kvartal 2015, hvor der er anvendt forrentningskrav på 5,00 til 7,50 %.

25 Øvrige materielle aktiver		
Kostpris, primo	147.667	128.136
Tilgang	6.907	19.526
Afgang	-7.210	-17
Valutakursregulering	-64	22
Kostpris, ultimo	147.300	147.667
Af- og nedskrivninger, primo	120.067	110.539
Årets afskrivninger	11.131	9.538
Tilbageførte af- og nedskrivninger	-7.212	-11
Valutakursregulering	-4	1
Af- og nedskrivninger, ultimo	123.982	120.067
Regnskabsmæssig værdi, ultimo	23.318	27.600

26 Andre aktiver		
Afledte finansielle instrumenter	15.314	10.525
Andre finansielle aktiver	48.490	28.341
Forudbetalt nettoløn	9.166	9.145
Øvrige andre aktiver	107.876	91.932
I alt	180.846	139.943

27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker		
Gæld til kreditinstitutter	34.432	23.606
I alt	34.432	23.606

Fordelt efter restløbetid:

Anfordring	34.432	23.606
I alt	34.432	23.606

28 Indlån og anden gæld		
Anfordring	13.721.020	12.582.611
Med opsigelsesvarsel	0	71.417
Tidsindsud	432.037	230.963
Særlige indlånsformer	991.479	953.299
I alt	15.144.536	13.838.290

Fordelt efter restløbetid:

Anfordring	13.721.020	12.582.611
Til og med 3 måneder	383.073	212.493
Over 3 måneder og til og med 1 år	62.514	34.383
Over 1 år og til og med 5 år	220.510	535.124
Over 5 år	757.419	473.679
I alt	15.144.536	13.838.290

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
29 Andre passiver		
Afledte finansielle instrumenter	32.787	19.837
Andre finansielle forpligtelser	11.861	2.243
Forskellige kreditorer	327.112	343.706
Personalerelateret	46.735	44.264
Øvrige andre passiver	38.098	44.916
I alt	456.593	454.966

30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser

Bankens medarbejdere er omfattet af bidragsbaserede pensionsordninger, hvor banken betaler et løbende bidrag til uafhængige pensionselskaber.

Banken har afgivet et ydelsesbaseret pensionstilsagn over for en tidligere adm. direktør. Dette indebærer, at banken er forpligtet til at betale en bestemt årlig ydelse som pension. Banken bærer derfor - i modsætning til de bidragsbaserede ordninger - risikoen med hensyn til den fremtidige udvikling i rente, inflation, dødelighed m.v.

	2016	2015
Udgifter til bidragsbaserede pensionsordninger	24.194	23.819
<i>Indregnede omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser:</i>		
Netto renteudgifter	598	593
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i resultatopgørelsen	598	593
Indregnede aktuarmæssige gevinster og tab for året	319	439
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i anden totalindkomst	319	439
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser i alt	917	1.032
<i>Indregnede pensionsforpligtelser:</i>		
Nutidsværdi af afdækkede pensionsforpligtelser	30.772	29.803
Dagsværdi af pensionsordningernes aktiver	-21.332	-21.204
Underdækning af afdækkede pensionsydelse	9.440	8.599
<i>Indregnet i balancen:</i>		
Pensionsforpligtelser, indregnet under hensættelser til pensionsordninger og lignende forpligtelser	9.440	8.599
I alt	9.440	8.599
<i>Aktuarmæssige forudsætninger:</i>		
Diskonteringsfaktor	1,80 %	2,05 %
Forventet afkast af pensionsordningernes aktiver	1,80 %	2,05 %
Pensionsreguleringsats	2,00 %	2,00 %

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
31 Udskudt skat		
Hensættelser til udskudt skat, primo	5.172	-1.041
Udskudt skat af årets resultat	1.325	4.129
Reguleringer vedrørende tidligere år	-196	-48
Udskudt skat af egenkapitalbevægelser	-91	2.132
Udskudte skattepassiver, ultimo	6.210	5.172
<i>Indregnet i balancen:</i>		
Hensættelse til udskudt skat	6.210	5.172
I alt	6.210	5.172
<i>Fordeling af udskudte skatteaktiver og -forpligtelser på balanceposter:</i>		
Udlån	-6.067	-7.700
Immaterielle aktiver	10.085	10.225
Domicilejendomme	7.068	7.183
Øvrige materielle aktiver	-2.799	-2.574
Hensatte forpligtelser	-2.077	-1.891
Egenkapitalen (incitamentsordning/egne aktier)	0	-71
Udskudte skatteaktiver, ultimo	6.210	5.172
32 Hensættelser til tab på garantier		
Hensættelser til tab på garantier, primo	1.758	14.448
Tilgang	384	518
Afgang	-2.086	-13.208
Hensættelser til tab på garantier, ultimo	56	1.758
33 Efterstillede kapitalindskud		
Ansvarlig lånekapital	100.000	100.000

Efterstillet kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditorkrav. Førtidsindfrielse af efterstillet kapitalindskud skal godkendes af Finanstilsynet.

Efterstillet kapitalindskud består af udstedte kapitalbeviser i DKK med en hovedstol på 100.000 t.kr. Lånet er optaget i december 2013, og har en løbetid på 10 år. Banken har mulighed for at genkøbe kapitalbeviserne efter 5 år og efterfølgende ved hver rentetermin. Renten er fast de første 5 år og udgør 6,649 %. Herefter forrentes lånet med en variabel kvartårlig kuponrente svarende til CIBOR3-satsen med tillæg af 5,25 % point. Kapitalbeviserne medregnes fuldt ud som supplerende kapital i kapitaldækningsopgørelsen.

Noter – Balance

NOTE (1.000 KR.)

61

34 Aktiekapital

Aktiekapitalen består af 2.710.000 aktier à 100 kr. (2015: 2.710.000 aktier). Alle aktier er fuldt indbetalt og har samme rettigheder. Aktierne er frit omsættelige, dog kræver overdragelse, der giver ret til at tegne aktier, til en erhverver, der har eller ved overdragelsen opnår 15 % eller mere af bankens aktiekapital, bankens samtykke. Lån & Spar køber og sælger egne aktier som led i sin forpligtelse til at stille købs- og salgskurs på Københavns Fondsbørs (Market maker).

Beholdning af egne aktier / i procent af aktiekapital:

	2016		2015	
	stk.	%	stk.	%
Antal egne aktier, primo	13.275	0,5 %	11.310	0,5 %
Køb i året	18.344	0,7 %	16.982	0,6 %
Salg i året	-15.359	-0,6 %	-15.017	-0,6 %
Antal egne aktier, ultimo	16.260	0,6 %	13.275	0,5 %

Bestyrelsen er bemyndiget til lade banken erhverve egne aktier svarende til 10 % af bankens nominelle aktiekapital til gældende børskurs +/- 10 %.

Beholdningen af egne aktier må imidlertid maksimalt udgøre 3 % af den samlede udstedte aktiekapital. Da Lån & Spar agerer som market maker i egne aktier, har banken fået tilladelse fra Finanstilsynet til at indfri eller erhverve egne aktier med henblik på videresalg inden for en nettoramme på 18.000 t.kr.

Aktiekapitalen kan efter bestyrelsens nærmere bestemmelse med hensyn til tid og vilkår forhøjes ad én eller flere gange med indtil 200 mio. kr. Bemyndigelsen gælder indtil 17. marts 2019, og kan af generalforsamlingen forlænges i perioder på indtil 5 år ad gangen. Forhøjelsen kan ske uden fortegningsret for bankens hidtidige aktionærer, såfremt dette sker til markedskurs eller som vederlag i forbindelse med virksomhedsovertagelse til en værdi, der modsvarer de udstedte aktiers værdi.

Frem til den 17. marts 2019 er bestyrelsen herudover bemyndiget til at forhøje bankens aktiekapital uden fortegningsret for bankens hidtidige aktionærer med op til 2,0 mio. kr. til fordel for ansatte i Lån & Spar og dets datterselskaber.

35 Værdireguleringer

Opskrivningshenslæggelser

Opskrivningshenslæggelser omfatter reserve for opskrivning af domicilejendomme, og er opgjort som foretagne opskrivninger, fratrukket udskudt skat på opskrivningerne. Opskrivningshenslæggelserne kan ikke udloddes som udbytte.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserve omfatter forskelle i forbindelse med omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Valutaomregningsreserve omfatter desuden valutakursreguleringer af finansielle kontrakter, der indgår i den regnskabsmæssige sikring af udenlandske enheder.

36 Andre reserver

Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode omfatter reserve for nettoopskrivning af kapitalandele i Invest Administration A/S, jf. note 22.

Noter – Pengestrømsopgørelse

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
37 Andre poster uden likviditetseffekt		
Kursregulering af immaterielle og materielle anlægsaktiver	1.406	-152
Regnskabsmæssig fortjeneste/tab ved salg af driftsmidler	0	4
Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	-4.904	-2.330
Regulering af pensionsforpligtelse	522	578
Andre reguleringer	-632	-162
I alt	-3.608	-2.062
38 Ændring i driftskapital		
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	-770.981	-906.241
Obligationer til dagsværdi	-588.712	988.458
Aktier m.v.	-8.987	-1.475
Øvrige aktiver	-16.179	8.266
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	10.826	-14.838
Indlån og anden gæld	1.306.246	1.686.236
Øvrige forpligtelser	-31	-4.583
I alt	-67.818	1.755.823

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

39 Basisindtjening

	Basis- indtjening	Udgifter til nødlidende banker	Øvrige poster	Resultat- opgørelsen i alt
2016				
Renteindtægter	563.109	0	0	563.109
Renteudgifter	122.924	0	0	122.924
Netto renteindtægter	440.185	0	0	440.185
Udbytte af aktier m.v.	3.020	0	0	3.020
Gebyrer og provisionsindtægter	364.042	0	0	364.042
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.155	0	0	61.155
Netto rente- og gebyrindtægter	746.092	0	0	746.092
Kursreguleringer	9.015	0	7.893	16.908
Andre driftsindtægter	2.929	0	0	2.929
Udgifter til personale og administration	515.660	0	0	515.660
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	48.753	0	0	48.753
Andre driftsudgifter	0	440	0	440
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	29.493	0	0	29.493
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	4.904	0	0	4.904
Resultat før skat	169.034	-440	7.893	176.487
2015				
Renteindtægter	541.236	0	0	541.236
Renteudgifter	124.500	0	0	124.500
Netto renteindtægter	416.736	0	0	416.736
Udbytte af aktier m.v.	3.406	0	0	3.406
Gebyrer og provisionsindtægter	317.070	0	0	317.070
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	53.565	0	0	53.565
Netto rente- og gebyrindtægter	683.647	0	0	683.647
Kursreguleringer	6.299	0	-11.615	-5.316
Andre driftsindtægter	2.183	0	0	2.183
Udgifter til personale og administration	505.570	0	0	505.570
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	15.264	0	0	15.264
Andre driftsudgifter	0	22.123	0	22.123
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	8.441	0	0	8.441
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	2.330	0	0	2.330
Resultat før skat	165.184	-22.123	-11.615	131.446

Basisindtjeningen opgøres som resultat før skat eksklusiv kursreguleringer af værdipapirer m.v. og udgifter til nødlidende banker.

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
40 Revisionshonorar		
Honorar vedrørende ordinær revision	803	536
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	255	136
Andre ydelser	97	104
I alt	1.155	776

41 Ledelsens aflønning m.v.

Bestyrelsens aflønning

Vederlaget til bestyrelsen er et fast årligt honorar, som reguleres med DA's årlige lønstigningstakst.

Før regnskabsåret 2016 vil der blive udbetalt følgende honorarer: formanden 205 t.kr.,

næstformænd og formand for revisionsudvalget 142 t.kr. og øvrige bestyrelsesmedlemmer 110 t.kr.

Anders Bondo Christensen	205	200
Claus Oxfeldt	142	139
Lars Qvistgaard (indtrådt pr. 7. marts 2016)	142	0
Finn R. Larsen (udtrådt pr. 7. marts 2016)	0	139
Jørn Rise Andersen	110	108
Grete Christensen	110	108
Henrik Horup	110	108
Jens Kragh (indtrådt pr. 7. marts 2016)	110	0
Bente Sorgenfrey	0	108
Lars Wallberg	142	108
Helle Bagge Britze	110	108
Carsten Mærsk Clausen	110	108
Klaus Jespersen	110	108
Karsten Poul Jørgensen	110	108
I alt	1.511	1.450

Direktionens aflønning

Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn. Aflønningen følger i øvrigt bankens generelle lønpolitik. Den generelle lønpolitik er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om lønpolitik samt oplysningsforpligtelser om aflønning i finansielle virksomheder og finansielle holdingvirksomheder, og kan læses på hjemmesiden lsb.dk/loenpolitik_2016

Udover medlemmerne af direktionen er der 15 heltidsbeskæftigede (2015: 14 heltidsbeskæftigede), der har væsentlig indflydelse på bankens risikoprofil. Deres samlede vederlag udgør 17.747 t.kr. (2015: 16.334 t.kr.). Af det samlede vederlag udgør 0 t.kr. bonus m.v. (2015: 252 t.kr.).

	Løn	Pension	Ikke-monetær ydelse	Fast aflønning i alt	Variabel aflønning	Aflønning i alt
2016						
John Christiansen	2.915	410	140	3.465	0	3.465
Jesper Schiøler	2.075	283	98	2.456	0	2.456
I alt	4.990	693	238	5.921	0	5.921
2015						
John Christiansen	2.865	403	140	3.408	0	3.408
Jesper Schiøler	2.051	278	105	2.434	0	2.434
I alt	4.916	681	245	5.842	0	5.842

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

65

41 Ledelsens aflønning m.v. fortsat

Direktionens pensions- og fratrædelsesvilkår

Direktionen er omfattet af en bidragsbaseret pensionsordning, hvor banken betaler et pensionsbidrag på 14 % af det pensionsgivende vederlag.

John Christiansen kan fratræde med 6 måneders varsel, mens Jesper Schiøler kan fratræde med 2 måneders varsel. Direktionen skal fratræde senest, når de fylder 70 år. Ved bankens eventuelle opsigelse af John Christiansen skal der gives et varsel på 12 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på 12 måneders løn. Ved bankens eventuelle opsigelse af Jesper Schiøler skal der gives et varsel på 9 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på minimum 7 måneders løn.

John Christiansen har accepteret en konkurrenceklausul, så hvis han opsiges sin stilling, kan banken forhindre ham i at arbejde for en konkurrerende virksomhed i 9 måneder efter fratrædelsen. Ønsker banken dette, skal han udbetales et beløb svarende til 18 måneders løn. For Jesper Schiøler er en tilsvarende konkurrenceklausul gældende i 6 måneder efter hans fratrædelse, og kompensationen svarer til 12 måneders løn.

Lån til direktion, bestyrelse og nærtstående parter

Størrelse af lån, pant, kaution eller garantier samt tilhørende sikkerhedsstillelse	2016	2015
<i>Direktion</i>		
Lån, garantier m.v.	60	60
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	0	0
Blanco	60	60
<i>Bestyrelse</i>		
Lån, garantier m.v.	5.327	4.478
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	847	277
Blanco	4.480	4.201

Ovenstående er opgjort i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed § 78.

Engagementer med direktion og aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer er bevilget på almindelige kundevilkår. Engagementer med medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer er bevilget på personalevilkår. Den gennemsnitlige rentesats for engagementer med direktionen udgør 17,7% (2015:17,7%) og 4,97% (2015: 4,97%) for engagementer med bestyrelsen.

Bestyrelsens og direktionens beholdning af aktier (husstanden)

Anders Bondo Christensen	0	0
Claus Oxfeldt	0	0
Lars Qvistgaard (indtrådt pr. 7. marts 2016)	0	0
Finn R. Larsen (udtrådt pr. 7. marts 2016)	0	0
Jørn Rise Andersen	0	0
Grete Christensen	0	0
Henrik Horup	0	0
Jens Kragh (indtrådt pr. 7. marts 2016)	0	0
Bente Sorgenfrey (udtrådt pr. 7. marts 2016)	0	0
Lars Wallberg	0	0
Helle Bagge Britze	63	63
Carsten Mærsk Clausen	1	1
Klaus Jespersen	166	166
Karsten Poul Jørgensen	0	0
John Christiansen	1.980	1.980
Jesper Schiøler	600	600

Den samlede bestyrelses (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 230 stk. à kurs 455, hvilket giver en samlet kursværdi på 105 t.kr. (2015: 95 t.kr.)

Den samlede direktionens (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 2.580 stk. à kurs 455, hvilket giver en samlet kursværdi på 1.174 t.kr. (2015: 1.068 t.kr.)

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

42 Aktiebaserede incitamentsordninger

Banken har ingen aktive incitamentsordninger. Nedenstående vedrører incitamentsordningen, som ophørte ved udgangen af 2008. Uudnyttede optioner skulle udnyttes inden 18. marts 2016.

Aktieoptioner:	Direktion	Under- og vice-direktører	Øvrige ledende medarbejdere	Øvrige medarbejdere	I alt
2016					
Antal, primo	0	0	0	1.032	1.032
Fortabt	0	0	0	-1.032	-1.032
Antal, ultimo	0	0	0	0	0
2015					
Antal, primo	0	0	0	1.776	1.776
Udnyttet	0	0	0	-744	-744
Antal, ultimo	0	0	0	1.032	1.032

Der er i 2016 ikke udnyttet aktieoptioner (2015: 744). Da incitamentsordningen udløb den 18. marts 2016, fortabes alle resterende aktieoptioner.

43 Dagsværdi af finansielle instrumenter

	2016		2015	
	Regnskabsmæssig værdi	Dagsværdi	Regnskabsmæssig værdi	Dagsværdi
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	298.499	298.499	333.749	333.749
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	2.802.566	2.802.566	2.706.388	2.706.388
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	11.553.390	11.553.390	10.782.409	10.782.409
Obligationer, handelsbeholdning	1.735.983	1.735.983	1.147.271	1.147.271
Aktier, handelsbeholdning	15.212	15.212	27.239	27.239
Aktier, uden for handelsbeholdning	100.819	100.819	79.805	79.805
Afledte finansielle instrumenter	15.314	15.314	10.525	10.525
Andre finansielle aktiver	48.490	48.490	28.341	28.341
Finansielle aktiver i alt	16.570.273	16.570.273	15.115.727	15.115.727
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	34.432	34.432	23.606	23.606
Indlån og anden gæld	15.144.536	15.144.536	13.838.290	13.838.290
Afledte finansielle instrumenter	32.787	32.787	19.837	19.837
Andre finansielle forpligtelser	11.861	11.861	2.243	2.243
Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000	100.000	100.000
Finansielle forpligtelser i alt	15.323.616	15.323.616	13.983.976	13.983.976

Finansielle instrumenter måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris.

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker, udlån, gæld til kreditinstitutter og centralbanker og indlån er i langt overvejende grad variabelt forrentet. Dagsværdien svarer derfor tilnærmelsesvist til den regnskabsmæssige værdi.

For obligationer og aktier i handelsbeholdningen opgøres dagsværdien direkte ud fra officielle markedskurser. Aktier uden for handelsbeholdningen omfatter unoterede aktier i forskellige sektorselskaber, hvor dagsværdien fastsættes ud fra mellem aktionærerne aftalte handelskurser. Alternativt anvendes tilgængelige oplysninger om handler eller kapitalværdiberegninger.

Den samlede resultateffekt ved anvendelse af disse metoder er en kursgevinst på 822 t.kr. (2015: kursgevinst på 422 t.kr.).

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

	2016	2015
44 Eventualforpligtelser		
<i>Garantier</i>		
Finansgarantier	329.922	233.980
Tagsgarantier for realkreditudlån	1.256.786	765.314
Tinglysnings- og konverteringsgarantier	1.206.822	1.125.556
Øvrige garantier	272.207	236.536
I alt	3.065.737	2.361.386

Udnyttede kredittilsagn

I det omfang, kunderne udnytter endnu ikke udnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Udnyttede kreditter udgør 7.797.076 t.kr. (2015: 8.162.221 t.kr.), og vil kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

Hæftelser som følge af sambeskatning

Lån & Spar er administrationselskab i en sambeskatning, og hæfter derfor fra og med 2013 for indkomstskatter m.v. for de sambeskattede selskaber.

Genbeskatning af udenlandsk underskud

Skatteforpligtelsen af en eventuel genbeskatning af udenlandsk underskud udgør 22.712 t.kr. (2015: 11.216 t.kr.).

45 Andre forpligtende aftaler

Forpligtelser ved udtræden af datacentral

Lån & Spar har indgået aftale med datacentralen SDC A/S om it-serviceydelser.

Udtræden af denne aftale inden for aftalens opsigelsesperiode udgør maksimalt op til 375.000 t.kr. (2015: 320.000 t.kr.) svarende til gennemsnitlig månedlig betaling i 48 måneder (2015: 48 måneder), samt andel af datacentralens immaterielle aktiver.

Lejeforpligtelse

Lån & Spar har indgået længerevarende lejekontrakter, hvor årets betalte leje vedrørende disse udgør 20.692 t.kr. (2015: 14.697 t.kr.).

	2016	2015
<i>Lejeforpligtelse:</i>		
0 til 1 år	11.329	10.893
1 til 5 år	9.363	15.629
Lejeforpligtelse i alt	20.692	26.522

Medarbejderforpligtelse

Lån & Spar har medarbejderforpligtelser ud over sædvanlige ansættelsesvilkår, der udløses i tilfælde af alvorlig sygdom eller død. Forpligtelserne udgør maksimalt 1.903 t.kr. (2015: 1.870 t.kr.).

46 Sikkerhedsstillelser

Lån & Spar har over for danske og udenlandske clearingcentraler m.v. deponeret obligationer til en samlet kursværdi på 94.736 t.kr. (2015: 104.100 t.kr.)

47 Nærtstående parter

Lån & Spar definerer nærtstående parter som bestående af:

- Lån & Spars direktion og bestyrelse.
- Lån & Spar Fond, hvor 2 af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse.
- Lån & Spar Fond's bestyrelse, hvor 2 ud af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse.
- Invest Administration A/S, hvor banken ejer 100 % af aktiekapitalen.

Transaktioner med direktion og bestyrelse er beskrevet i note 41, Ledelsens aflønning m.v.

Herudover har der kun været transaktioner af uvæsentlig betydning med de nærtstående parter.

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

48 Selskabsloven § 55

I henhold til Selskabsloven § 55 kan det oplyses, at følgende aktionærer har anmeldt at eje 5 % eller mere af aktiekapitalen i Lån & Spar Bank A/S:

	Antal aktier	Procent af aktiekapital
Pensionskasser tilknyttet PKA, Tuborg Boulevard 3, 2900 Hellerup	293.604	10,83 %
LB Forsikring A/S, Farvergade 17, 1463 København K.	280.764	10,36 %
Politiforbundet, Det Særlige Fond, H.C. Andersens Boulevard 38, 1553 København V.	271.000	10,00 %
Danmarks Lærerforening, Vandkunsten 12, 1467 København K.	242.939	8,96 %

49 Erhvervelse af virksomhed

Lån & Spar overtog 1. oktober 2015 aktiviteterne i Konzeptbanken. Konzeptbanken har indtil overtagelsen været et joint venture mellem Lån & Spar og den svenske bank Sparbanken Öresund. Aktiviteterne omfatter en internetbank, som tilbyder forbrugslån, kortkreditter, indlån og andre enkle bankprodukter til svenske privatkunder. Aktiviteterne videreføres som en svensk filial af Lån & Spar.

	Dagsværdi på overtagelses tidspunktet
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	1.118.340
Immaterielle aktiver, kunderelationer	1.571
Andre aktiver	350
Aktiver i alt	1.120.261
Indlån	58.516
Andre passiver	1.212
Forpligtelser i alt	59.728
Erhvervede nettoaktiver	1.060.533
Goodwill	0
Købspris	1.060.533

50 Regnskabsmæssig sikring

Regnskabsmæssig sikring af nettoinvesteringen i udenlandske enheder

Valutaomregningsrisikoen, som følge af nettoinvesteringen i bankens svenske filial, er sikret ved indgåelse af valutaterminsforretninger. Dagsværdien af nettoinvesteringen ultimo 2016 udgør 1.349.141 t.kr. (2015: 11.153.324 t.kr.), mens dagsværdien af sikringsinstrumenterne udgør 1.349.514 t.kr. (2015: 1.162.685 t.kr.).

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

51 Netto rente- og gebyrindtægter og kursreguleringer fordelt på aktiviteter og geografiske markeder

	Danmark	Sverige	I alt
2016			
Nettorenteindtægter	401.245	38.940	440.185
Nettogebyrindtægter	300.882	2.005	302.887
Kursreguleringer	16.908	0	16.908
I alt	719.035	40.945	759.980
	Danmark	Sverige (3 mdr.)	I alt
2015			
Nettorenteindtægter	406.273	10.463	416.736
Nettogebyrindtægter	266.531	380	266.911
Kursreguleringer	-5.316	0	-5.316
I alt	667.488	10.843	678.331

Den forretningsmæssige opdeling af bankens aktiviteter svarer til den geografiske opdeling.

52 Segmentoplysninger, geografisk

	Antal ansatte	Omsætning	Resultat før skat	Modtagne offentlige tilskud	Skat
2016					
<i>Danmark</i>					
Lån & Spar Bank A/S, Bankvirksomhed	389	867.511	215.172	0	45.899
Invest Administration A/S, datterselskab af Lån & Spar Bank A/S, Investeringsforvaltningsselskab	7	15.666	6.292	0	1.388
<i>Sverige</i>					
Lån & Spar Bank Sverige, Filial af Lån & Spar Bank A/S, Bankvirksomhed	16	62.569	-38.685	0	-8.340

Omsætning er defineret som rente-, gebyr- og provisionsindtægter samt andre driftsindtægter.

Noter – Supplerende oplysninger

NOTE (1.000 KR.)

53 Afledte finansielle instrumenter

Opdelt efter restløbetid	2016		2015	
	Nominal værdi	Markeds- værdi netto	Nominal værdi	Markeds- værdi netto
<i>0-3 mdr.</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	3.257.020	15.314	1.067.039	10.525
Terminer/futures, salg	3.267.300	-25.527	1.173.986	-16.925
<i>3-12 mdr.</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	618.308	0	666.681	0
Terminer/futures, salg	625.530	-7.260	820.693	-2.912
<i>0-3 mdr.</i>				
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	315.263	3.962	163.669	-10
Terminer/futures, salg	329.012	-3.983	176.442	709
Markedsværdi				
	2016		2015	
	Positiv	Negativ	Positiv	Negativ
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	15.314	0	10.525	0
Terminer/futures, salg	0	32.787	0	19.833
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	3.962	0	0	10
Terminer/futures, salg	0	3.983	709	0
I alt	19.276	36.770	11.234	19.843
<i>Gennemsnitlig markedsværdi</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	31.330	0	10.452	0
Terminer/futures, salg	0	26.775	0	14.434
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	3.726	1.364	2.618	2.768
Terminer/futures, salg	1.710	3.403	3.974	1.377
I alt	36.766	31.542	17.044	18.579

Noter – Supplerende oplysninger

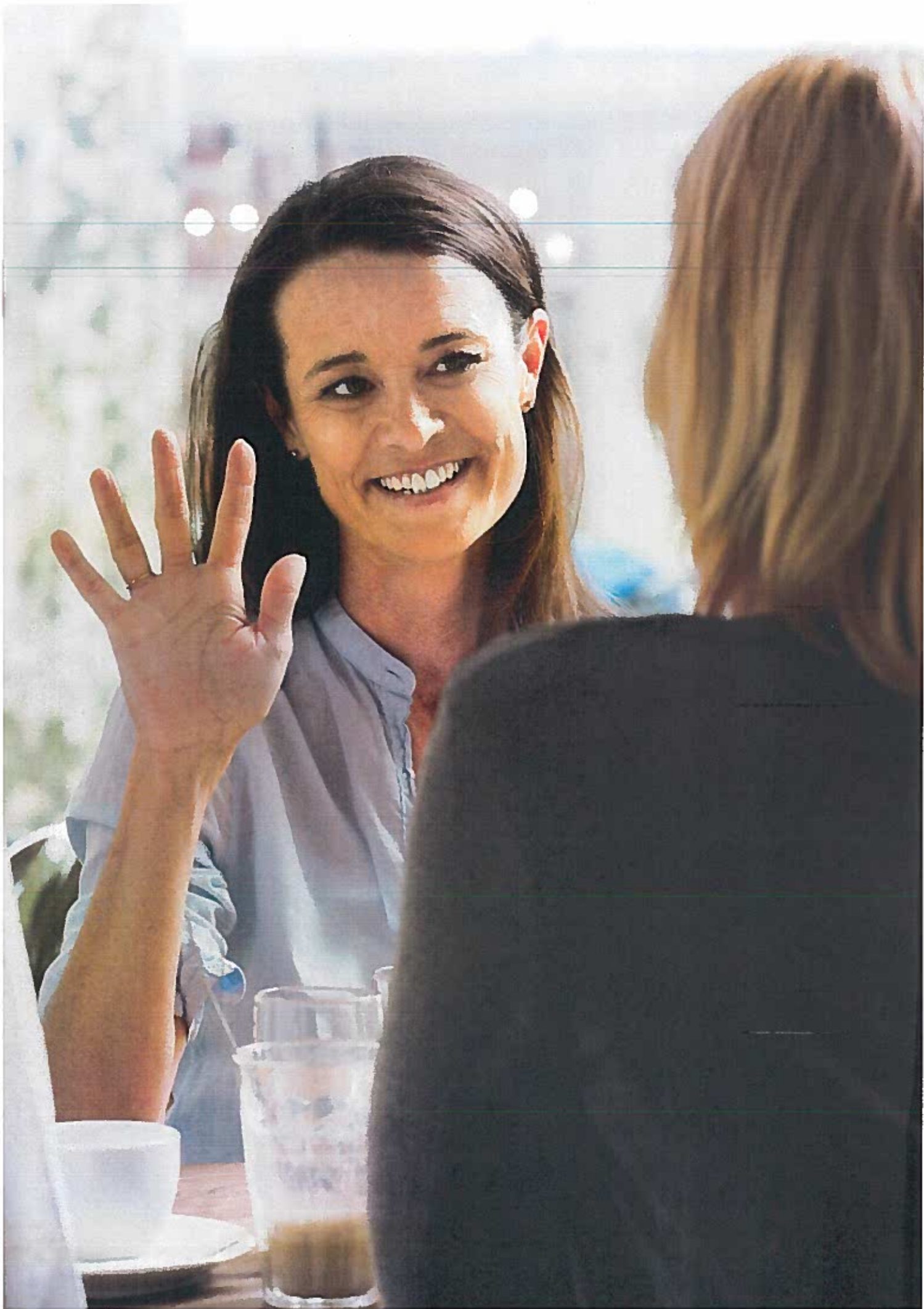
NOTE (1.000 KR.)

71

54 Hoved- og nøgletal 2012-2016

Nøgletal er opstillet i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens krav herom.

	2016	2015	2014	2013	2012
Netto rente- og gebyrindtægter	746.092	683.647	648.715	595.305	570.720
Kursreguleringer	16.908	-5.316	17.393	6.073	20.387
Udgifter til personale og administration	515.660	505.570	453.295	444.555	430.414
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	29.493	8.441	44.314	29.559	36.301
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	4.904	2.330	2.087	2.183	1.916
Årets resultat	138.928	101.327	101.465	71.727	78.066
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	11.553.390	10.782.409	8.757.828	8.249.081	7.876.091
Egenkapital i alt	1.193.111	1.078.399	992.136	929.870	837.750
Aktiver i alt	16.945.131	15.511.499	13.692.504	12.550.070	10.991.804
Finanstilsynets nøgletalsmodel					
Kapitalprocent	16,0	15,1	16,3	18,9	16,2
Kernekapitalprocent	14,7	13,8	14,8	16,3	15,5
Egenkapitalforrentning før skat (%)	15,5	12,7	13,8	11,0	12,8
Egenkapitalforrentning efter skat (%)	12,2	9,8	10,6	8,1	9,7
Indtjening pr. omkostningskrone	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2
Renterisiko (%)	1,2	1,7	3,5	1,9	1,3
Valutaposition (%)	1,8	2,9	5,8	7,1	5,5
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Udlån i forhold til indlån (%)	77,1	78,7	73,5	75,8	82,5
Udlån i forhold til egenkapital	9,7	10,0	8,8	8,9	9,4
Årets udlånsvækst (%)	7,2	23,1	6,2	4,7	8,2
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet (%)	126,3	115,9	160,9	160,0	130,8
Summen af store eksponeringer (%)	49,7	53,7	32,6	17,4	50,9
Årets nedskrivningsprocent	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4
Afkastningsgrad beregnet som forholdet mellem årets resultat og aktiver i alt (%)	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7
Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,5	37,6	37,6	27,3	30,4
Indre værdi pr. aktie (kr.)	442,9	399,9	367,6	344,4	327,0
Udbytte pr. aktie (kr.)	8,0	8,0	8,0	7,0	7,0
Børskurs/årets resultat pr. aktie	8,8	11,0	11,0	10,8	9,0
Børskurs/indre værdi pr. aktie	1,0	1,0	1,1	0,9	0,8

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016 for Lån & Spar Bank A/S.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed, herunder bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. Årsrapporten er herudover udarbejdet i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af bankens aktiver og passiver, finansielle stilling pr.

31. december 2016 samt af resultatet af bankens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i bankens aktiviteter og økonomiske forhold, samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som banken kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 9. februar 2017

Direktionen

John Christiansen
Adm. direktør

Jesper Schiøler
Bankdirektør

Bestyrelsen

Anders Bondo Christensen
(Formand)

Claus Oxfeldt
(1. næstformand)

Lars Qvistgaard
(2. næstformand)

Jørn Rise Andersen

Grete Christensen

Henrik Horup

Jens Kragh

Lars Wallberg

Helle Bagge Britze

Carsten Mærsk Clausen

Klaus Jespersen

Karsten Poul Jørgensen

Intern revisors revisionspåtegning

Til aktionærene i Lån & Spar Bank A/S

Påtegning om revisionen af årsregnskabet

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Den udførte revision

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016. Årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiell virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 9. februar 2017

Jan Møiniche
Revisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til aktionærene i Lån & Spar Bank A/S
Påtegning om revisionen af årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav

ifølge dansk revisorlovgivning. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar-31. december 2016. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Nedskrivninger på udlån

Fastlæggelsen af nedskrivningsbehovet på udlån er forbundet med skøn og vurderinger. Som følge af væsentligheden er revision af nedskrivninger på udlån et centralt forhold ved revisionen.

Udlån udgør 11.553 mio.kr., og nedskrivninger på udlån udgør 119 mio.kr. pr. 31. december 2016.

Principperne for opgørelse af nedskrivningsbehovet er beskrevet i anvendt regnskabspraksis, og ledelsen har nærmere beskrevet håndteringen af kreditrisici samt vurdering af nedskrivningsbehovet i note 2.2.

Vi har vurderet, at følgende områder er de mest skønsmæssige og har krævet en øget opmærksomhed ved revisionen:

- Vurdering af om der på udlån er objektive indikationer på værdiforringelse.
- Værdiansættelse af sikkerheder som indgår i opgørelsen af nedskrivningsbehovet.
- Ledelsesmæssige tillæg.

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har revideret måling af udlån, herunder de foretagne nedskrivninger på udlån. Vores revision har omfattet en gennemgang af relevante forretningsgange, test af kontroller og analyse af størrelsen af nedskrivningerne.

Vores revisionshandlinger har desuden omfattet:

- Test af selskabets interne kontroller for identifikation af udlån, hvor der er indikation for risiko på tab.
- Udfordring af de anvendte metodikker for de statistiske modeller og områder, som kræver skøn, baseret på vores kendskab til og erfaring med sektoren, herunder en gennemgang af ændringer i forhold til sidste år.
- Vurdering af ændringerne i forudsætningerne for de områder, som kræver skøn, imod tendenser i sektoren samt historiske observationer.
- Risikobaseret test af engagementer for at sikre, at der sker rettidig identifikation af udlån, hvorpå der er objektive indikationer på værdiforringelse, herunder at der er foretaget korrekt nedskrivning herpå.
- Indhentelse af revisionsbevis for ledelsesmæssige tillæg.

Ved det udførte arbejde har vi ikke identificeret væsentlige svagheder i selskabets overordnede metoder for overvågningen af risikoen for tab på udlån, og det er vores vurdering, at ledelsens væsentligste forudsætninger for de udøvede regnskabsmæssige skøn og vurderinger ligger inden for regnskabsreglerne.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere selskabets evne til at fortsætte driften; at

oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandling som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer,

herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af årsregnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele, den offentlige interesse har af en sådan kommunikation.

København, den 9. februar 2017

Deloitte
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Henrik Wellejus
Statsautoriseret revisor

Christian Dalmose Pedersen
Statsautoriseret revisor

Repræsentantskab

<i>Lisa Herold Ferbing</i>	Forbundsformand - Formand	<i>Jørgen Olsen</i>	Forhandlingsudvalgsmedlem
<i>Dorte Lange</i>	Næstformand - Næstformand	<i>Juliane Marie Neiiendam</i>	Civilingeniør
<i>Leif Søndergaard</i>	Magister	<i>Finn H. Bengtsen</i>	Sekretariatschef
<i>Christian Smedegaard</i>	Seniorkonsulent	<i>Niels Tønning</i>	Formand
<i>Steen Hølse Andersen</i>	Direktør	<i>Lasse Bjerg Jørgensen</i>	Hovedkasserer
<i>Kim Østerbye</i>	Forbundsformand	<i>Christina Durinck</i>	Formand
<i>Peter Nielsen</i>	Sektionsdirektør, Økonomi	<i>John Kildsgaard</i>	Områdegruppeformand
<i>Søren Dal Thomsen</i>	Administrerende direktør	<i>Morten Malle</i>	Investeringsdirektør
<i>Paul Brüniche-Olsen</i>	Direktør	<i>Jon Johnsen</i>	Koncerndirektør
<i>Ivan Jespersen</i>	Sekretariatsleder	<i>Mogens Heggelund</i>	Foreningsformand
<i>John Rasmussen</i>	Direktør	<i>Jytte Osbæk Rasmussen</i>	Forretningsfører
<i>Annette Nordstrøm Hansen</i>	Formand	<i>Ole Løndal</i>	
<i>Bo Holmsgaard</i>	Sekretariatschef	<i>Carl Johan G. Gaunitz</i>	Kustode
<i>Kirsten Halkier</i>	Finansiel Controller		
<i>Kim Simonsen</i>	Forbundsformand		
<i>Anne Mette Toftegaard</i>	Administrerende direktør		
<i>Bente Ystrøm</i>	Økonomi- og driftschef		
<i>Dorte Steenberg</i>	2. næstformand		
<i>H.C. Drewsen</i>	Fondschef		
<i>Jesper Korsgaard Hansen</i>	Formand		
<i>Claus Peter Hartmann</i>	Næstformand		
<i>Niels Hedeager</i>	Forhandlingsudvalgsmedlem		
<i>Camilla Noelle Rathcke</i>	Formand		
<i>Finn Borgquist</i>	Direktør		
<i>Peter Damgaard Jensen</i>	Administrerende direktør		
<i>Vibeke Westh</i>	Kredsformand		
<i>Hanne Pontoppidan</i>	Formand		
<i>Kirsten Andersen</i>	Forbundshovedkasserer		
<i>Ove Brandstrup-Andersen</i>	Investmentmanager		
<i>Else Nyvang</i>	Medlemsdirektør		
<i>Lone Clausen</i>	Næstformand		
<i>Jørgen Jensen</i>	Politiassistent		
<i>Anni Pilgaard</i>	1. næstformand		
<i>Jan Kamp Justesen</i>	Direktør		
<i>Steen Vedsted Sørensen</i>	Økonomichef		
<i>Gordon Ørskov Madsen</i>	Lærer		
<i>Bente Anderskov</i>	Aktiechef		
<i>Preben Steenholdt Pedersen</i>	Forbunds-næstformand		
<i>Leif Jensen</i>	Forbundsformand		

Lokalråd

80

LOKALRÅD

Esbjerg

<i>Susanne B. Jensen</i>	Togfører
<i>Kenneth Nielsen</i>	Kredsformand
<i>Niels Hedeager</i>	Forhandlingsudvalgsmedlem
<i>Søren Brinch-Fischer</i>	Lektor
<i>Hanne Madsen</i>	Kontorfuldmægtig
<i>Allan Christensen</i>	Postbud
<i>Per G. Jacobsen</i>	Foreningsnæstformand
<i>Birgit Kjærside Storm</i>	Civilingeniør
<i>Jytte Pharao-Bonde</i>	Kredsnæstformand
<i>Karsten Munk Nielsen</i>	Næstformand i ELF
<i>Finn Markussen</i>	Faglærer
<i>Anne Nissen</i>	Tillidsrepræsentant

Hillerød

<i>Sonny Person</i>	Politiassistent
<i>Merete Svalgaard Knuhtsen</i>	Kredskasserer
<i>Alice Linning</i>	Regionsformand
<i>Preben Buchholtz Hansen</i>	
<i>Mette Sofie Haulrich</i>	Kredsnæstformand
<i>Preben S. Pedersen</i>	Forbundsnaestformand

Kolding

<i>Anders Petersen</i>	Kredsformand
<i>Karsten Hansen</i>	Regionschef
<i>Inger Lis Andresen</i>	Undervisningskonsulent
<i>Jytte Margrethe Kristensen</i>	Kredsnæstformand
<i>Rikke Vagn-Hansen</i>	Kredsformand
<i>Erik Malling Eriksen</i>	Lektor
<i>Carsten Weber Hansen</i>	Foreningsformand
<i>Jørgen Jessen</i>	Lektor
<i>John Christiansen</i>	Kredsformand
<i>Ulrik Mosekjær</i>	Viceberedskabsmester
<i>Errol Vium Vestergaard</i>	Lokomotivfører
<i>Carl D. Petersen</i>	Banemester
<i>Niels Thisted Mørk</i>	Foreningsnæstformand

Odense

<i>Steffen Daugaard</i>	Foreningsformand
<i>Jane Vagner Pedersen</i>	Kredsformand
<i>Kurt Bønnelykke</i>	Politiassistent
<i>Anne-Mette Kæseler Jensen</i>	Kredsformand
<i>Hans Hansen</i>	Lektor
<i>John Seier Petersen</i>	Seniorsergent
<i>Karsten Boye Rasmussen</i>	Lektor
<i>Gitte Bech Larsen</i>	Tillidsrepræsentant
<i>Jytte Margrethe Kristensen</i>	Kredsnæstformand
<i>Lisbeth Vedel Jensen</i>	Kontorfuldmægtig
<i>Frede Skaaning</i>	Togfører
<i>Niels Henrik Nielsen</i>	Togfører
<i>Line Gessø Storm Hansen</i>	Kredsnæstformand

Roskilde

<i>Mogens Heggelund</i>	Politiassistent
<i>Peter Hansen</i>	Formand
<i>Lars Bonde Eriksen</i>	Formand
<i>Jørn Nielsen</i>	Orlogskaptajn
<i>Nils Kristian Håkansson</i>	Kredsnæstformand
<i>Kirsten Andersen</i>	Forbundshovedkasserer
<i>Ivan Lilleeng</i>	Civilingeniør

Aalborg

<i>Jytte Wester</i>	Kredsformand
<i>Stanley Harding Simonsen</i>	Politiassistent
<i>Arne Haugaard</i>	Tidl. formand
<i>Ole K. Hansen</i>	Togfører
<i>Poul Buus</i>	Foreningsnæstformand
<i>Hugo Nielsen</i>	Seniorsergent
<i>Jan Sørensen</i>	Overmekaniker
<i>Helle Kjærager Kanstrup</i>	Kredsnæstformand
<i>Lisa Wieweg Rosendahl</i>	
<i>Lars Busk Fjelsted Hansen</i>	Kredsformand
<i>Søren Kogsbøll</i>	Lektor
<i>Leif Primdal</i>	Lærer
<i>Lars Munkholm</i>	Major
<i>Uffe Stæhr</i>	Ingeniør

Aarhus

<i>Claus Peter Hartmann</i>	Næstformand
<i>Hans Kjærgaard Jensen</i>	Postvagtmester
<i>Peter Hansen</i>	Fuldmægtig, cand. scient. pol
<i>Jesper Weber Skorstengaard</i>	Kredsformand
<i>Ole Bjerre Martinussen</i>	Kredsformand
<i>Bjarne Pedersen</i>	Sikringsmester
<i>Kjeld Folmer Andersen</i>	Ingeniør
<i>Leon Sørensen</i>	Fællestillidsrepræsentant
<i>Anita Frank</i>	Foreningsskasserer
<i>Benny Jepsen</i>	Mekaniker
<i>Peter Jørgensen</i>	Politiassistent
<i>Peter Ølgaard</i>	Faglærer
<i>Susanne Kjærsgaard Lindberg</i>	Kredsnæstformand

Flytning · Opbevaring

Loyalitetsbanker

De seneste mange års succes med kundetilgang kan i høj grad tilskrives loyalitetsbankkonceptet. Vi har i dag loyalitetsbankaftaler med 44 faglige organisationer, hvor vi tilbyder deres medlemmer særligt favorable vilkår på deres bankforretninger. Det giver os flere gode kunder og styrker medlemmernes loyalitet over for organisationerne.

LOYALITETSBANKER

SKOLELEDER FORENINGEN
 JA - dit naturlige valg
 SKOLELEDER FORENINGEN
 pharma danmark
 fadi
 safu
 Tandlægeforeningen
 HK Post & Kommunikation
 ATO
 HK Trafik & Jernbane
 DA
 konstruktørforeningen
 KOMMUNIKATION OG SPROG
 Dansk Socialrådgiverforening
 dm
 Dansk Magisterforening
 Søfartens Ledere
 Forsikringsforbundet
 Radiograf Rådet
 FRIE SKOLERS LÆRERFORENING
 PROSA
 CO 10
 Centralorganisationen af 2010
 uddannelsesforbundet
 Lægeforeningen
 FAOD FORBINDET
 ARKITEKTER OG DESIGNERE
 PRÆSTEFORENINGEN
 Maskinmestrenes Forening

Rådgivningscentre

Lån & Spar har over tid opbygget et netværk af 20 rådgivningscentre i Danmark. Erhvervsafdelingen og kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou er placeret i København. I 2015 etablerede vi en filial i Sverige med adresse i Malmö.

Lån & Spar Bank A/S
Højbro Plads 9-11
1200 København K
CVR-nr.: 13538530